

HAZİNE MÜSTEŞARLIĞI

**2016 MALİ YILI BÜTÇESİ
SUNUŞ KONUŞMASI**

(TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu)

Mehmet ŞİMŞEK
Başbakan Yardımcısı

28 OCAK 2016

İÇİNDEKİLER:

Küresel Ekonomi	3
Türkiye Ekonomisi	8
Yapısal Reform Gündemi.....	13
Bütçe ve Kamu Finansmanı	17
Hazine Müsteşarlığı Bütçesi	22
Dış Finansman	23
Uluslararası Kuruluşlarla İlişkiler	26
Kamu İktisadi Teşebbüsleri	27
Çiftçi, Esnaf ve KOBİ'lere Sağlanan Destekler	29
Sigortacılık Sektörü ve Bireysel Emeklilik Sistemi	31
Finansal Piyasalar ve Finansal İstikrar Komitesi	34
Devlet Destekleri	37

GRAFİK LİSTESİ:

Grafik 1: Küresel Büyüme Oranı (%).....	4
Grafik 2: Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ülkeler Büyüme Oranları (%).....	5
Grafik 3: Dünya Ticaret Hacmi Büyümesi (%).....	5
Grafik 4: BRIC Ülkeleri Büyüme Oranı (%).....	7
Grafik 5: Yükselen Ekonomilere Yönelik Özel Sermaye Akışı (net, milyar \$).....	7
Grafik 6: Petrol Fiyatları* (Brent, dolar).....	8
Grafik 7: GSYH Büyümesi (%).....	9
Grafik 8: GSYH Büyüme Oranları (2015, %).....	9
Grafik 9: İstihdam (milyon kişi, mevsimsel düzeltilmiş).....	10
Grafik 10: Enflasyon Oranı (%).....	11
Grafik 11: Cari İşlemler Açığı (% GSYH).....	12
Grafik 12: Kişi Başına Milli Gelir (\$).....	14
Grafik 13: Verimlilik (Çalışılan saat başına, SAGP \$, 2014).....	15
Grafik 14: 25 Yaş Üstü Nüfusun Eğitim Seviyesi (Ortalama Eğitim Süresi, yıl, 25+).....	16
Grafik 15: Yurt İçi Tasarruf Oranları (%).....	17
Grafik 16: Genel Devlet Açığı (2015, % GSYH).....	18
Grafik 17: Genel Devlet Açığı (% GSYH).....	18
Grafik 18: AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku (% GSYH).....	19
Grafik 19: Merkezi Yönetim Brüt Borç Stoku Döviz Dağılımı (%).....	20
Grafik 20: İç Borçlanmanın Ortalama Vadesi (Ay).....	21
Grafik 21: Bireysel Emeklilik Sistemine İlişkin Büyüklükler.....	32

Sayın Başkan,

Plan ve Bütçe Komisyonunun Saygıdeğer Üyeleri,

Değerli Basın Mensupları,

1. Hazine Müsteşarlığının, Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumunun ve Sermaye Piyasası Kurulunun 2016 Mali Yılı Bütçelerini görüşmek üzere bugün toplanmış bulunuyoruz. Bu vesileyle hepinizi saygıyla selamlıyorum.

2. Konuşmamda küresel gelişmeler ve Türkiye ekonomisiyle ilgili genel değerlendirme ve öngörülerimi paylaştıktan sonra Hazine Müsteşarlığının faaliyetleri konusunda bilgi vermek istiyorum. Ayrıca Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) ve Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) başkanları kendi görev alanları ile ilgili sunumlarını yapacaklar.

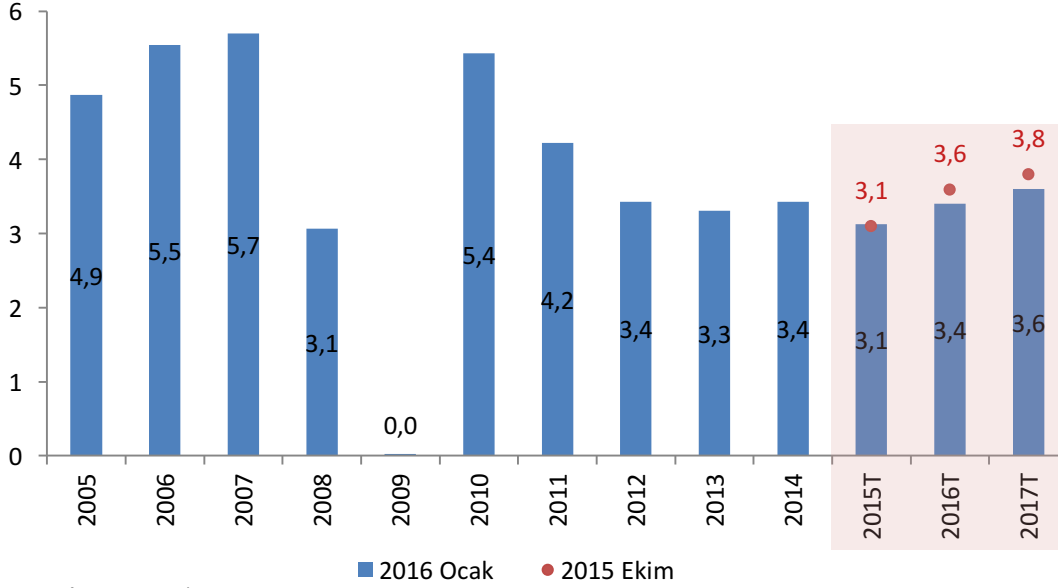
Küresel Ekonomi

Sayın Başkan,

Değerli Komisyon Üyeleri,

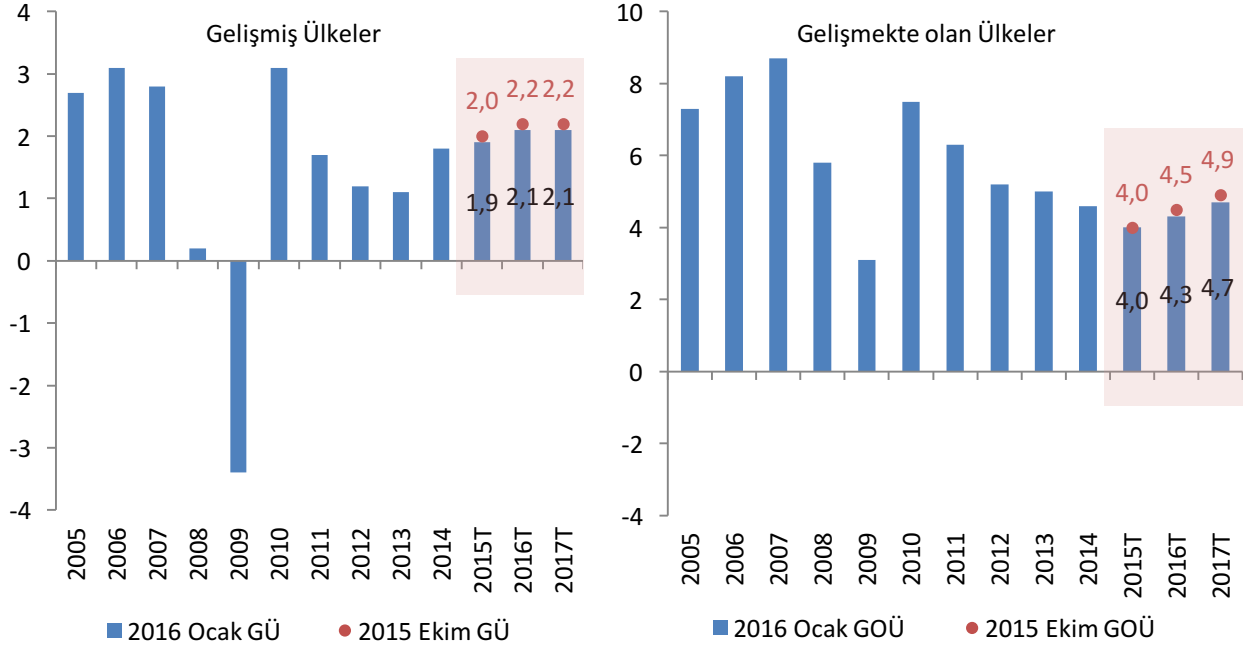
3. Küresel ekonomi, global finansal krizden bu yana geçen sekiz yıla rağmen hala güçlü ve sürdürülebilir büyüme seviyesine ulaşmamıştır. Uluslararası kuruluşlar büyüme tahminlerini aşağı yönlü revize etmeye devam etmektedir. Uluslararası Para Fonu (IMF) dünya ekonomisinin 2015 yılında yüzde 3,1 büyüdüğünü, 2016 ve 2017 yıllarında ise ortalama yüzde 3,5 büyüyeceğini tahmin etmektedir. IMF'nin Ocak ayında yaptığı bu tahminler, Ekim 2015 tahminlerine göre 0,2 puan daha düşüktür.

Grafik 1: Küresel Büyüme Oranı (%)

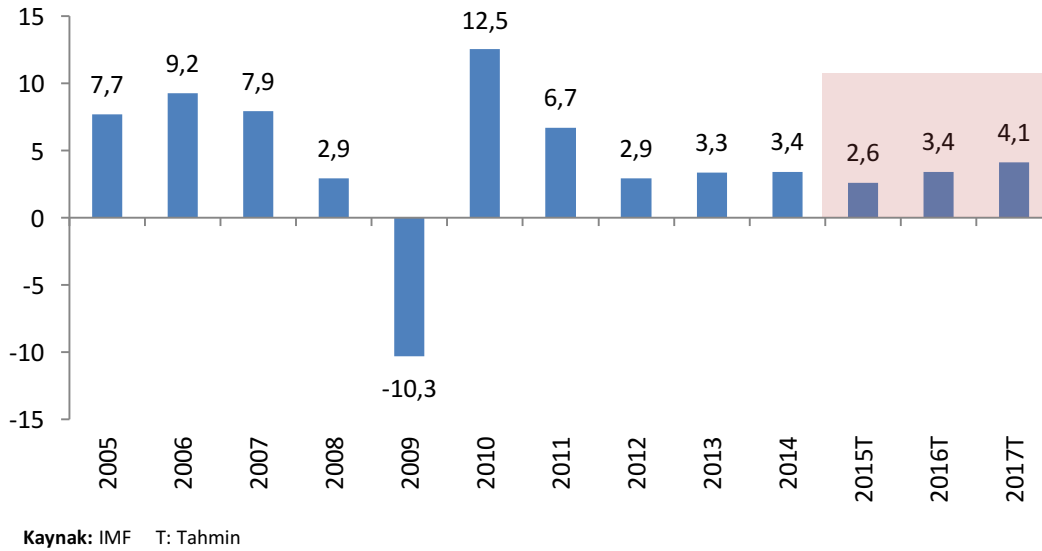
4. Gelişmiş ülkelerde ılımlı toparlanma süreci devam ederken gelişmekte olan ülkelerin büyüme oranı üst üste beş yıl gerileme göstermiştir. 2015 yılında gelişmiş ülkelerin yüzde 1,9, gelişmekte olan ülkelerin ise yüzde 4 ile küresel krizden bu yana en düşük oranda büyüdüğü tahmin edilmektedir. 2016-17 yıllarında gelişmiş ülkelerin yılda ortalama yüzde 2,1, gelişmekte olan ülkelerin sırasıyla yüzde 4,3 ve 4,7, Çin ve Hindistan hariç gelişmekte olan ülkelerin ise yüzde 2,5 ve 3,3 oranlarında büyümesi beklenmektedir. Ekonomik büyüme görünümü tüm ülke grupları için aşağı yönlü revize edilmiştir.

Grafik 2: Gelişmiş ve Gelişmekte olan Ülkeler Büyüme Oranları (%)

5. Benzer şekilde dünya ticaret hacmi büyüme oranları da 2016 ve 2017 yılları için aşağı yönlü revize edilerek sırasıyla yüzde 3,4 ve yüzde 4,1 olarak tahmin edilmiştir.

Grafik 3: Dünya Ticaret Hacmi Büyümesi (%)

6. Son yıllarda ABD ekonomisi nispeten güçlü büyüme performansını sürdürmektedir. Konut sektörü ve istihdam piyasaları kuvvetlenirken enflasyon düşük

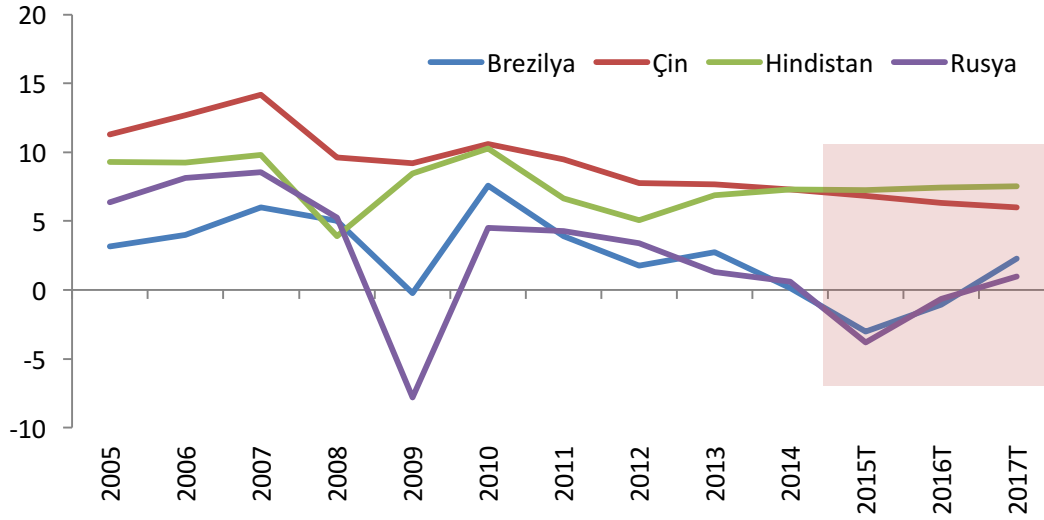
enerji fiyatlarının da etkisiyle zayıf seyretmektedir. Amerikan Merkez Bankası (Fed), yaklaşık yedi yıldır sürdürmekte olduğu sıfıra yakın faiz politikasını, 2015 yılı Aralık ayında ilk kez faiz artırarak, yükseltmeye başlamıştır.

7. Avro Bölgesi ekonomisi kademeli toparlanma sürecini sürdürmektedir. Bölgede büyüme temel olarak iç talep kaynaklıdır. Avrupa Merkez Bankası tarafından başlatılan parasal genişleme, avrodaki değer kaybı ve petrol fiyatlarındaki düşüş ekonomik büyümeyi desteklemektedir.

8. Gelişmekte olan ekonomilerde genel yavaşlama eğilimi sürmektedir. Fed'in para politikasındaki sıkılaştırma, Çin ekonomisindeki yavaşlama ve jeopolitik riskler gelişmekte olan ekonomilerin büyümesini olumsuz etkilemektedir. Petrol başta olmak üzere emtia fiyatlarındaki düşük seyir ise emtia ihracatçısı gelişmekte olan ülkeler üzerinde ciddi olumsuz etki oluşturmaktadır.

9. Çin ekonomisinin 2015 yılı büyüme oranı yüzde 6,9 ile son 25 yılın en düşük seviyesinde gerçekleşmiştir. Çin Hükümeti bir yandan yatırım ve ihracat temelli büyüme yapısından tüketime dayalı bir büyüme hedefine yönelik reform sürecine devam ederken diğer yandan geçiş sürecini dengelemek amacıyla çeşitli teşvikler açıklamaktadır. Ekonomik aktiviteyi desteklemek için para politikasında gevşemeye giden Çin'de döviz kuru liberalizasyonuna ilişkin reform süreci de devam etmektedir. Rusya ve Brezilya ekonomilerinin düşük emtia fiyatları, zayıf küresel talep ile politik ve yapısal sorunlara bağlı olarak 2015 yılında yüzde 3,8 civarında daraldığı tahmin edilmektedir. Hindistan ekonomisi ise gelişmekte olan ekonomilerdeki olumsuz görünümde pozitif yönde ayrışmaktadır.

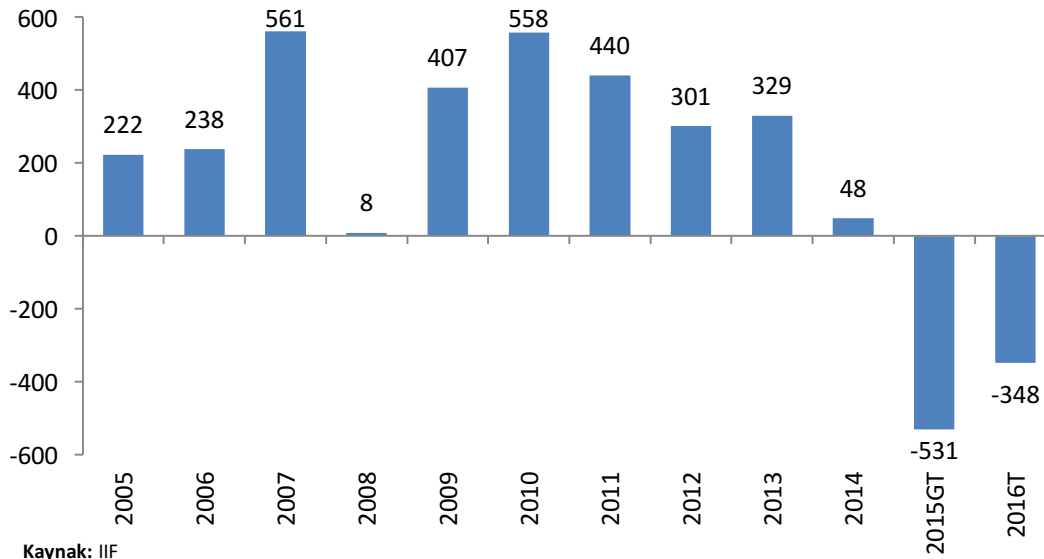
Grafik 4: BRIC Ülkeleri Büyüme Oranı (%)

Kaynak: IMF

10. Gelişmekte olan ekonomilerdeki yavaşlamanın ve uluslararası finansal koşullardaki sıkılaştırmanın etkisiyle gelişmekte olan ekonomilere yönelik net sermaye akışı son yıllarda yavaşlamıştır. 2015 yılında bu ülkelerden uzun süreden sonra ilk defa yıllık bazda 531 milyar dolar net sermaye çıkışı gerçekleşmiştir. Net sermaye çıkışının 2016 yılında azalarak 348 milyar dolara inmesi beklenmektedir.

Grafik 5: Yükselen Ekonomilere Yönelik Özel Sermaye Akışı (net, milyar \$)

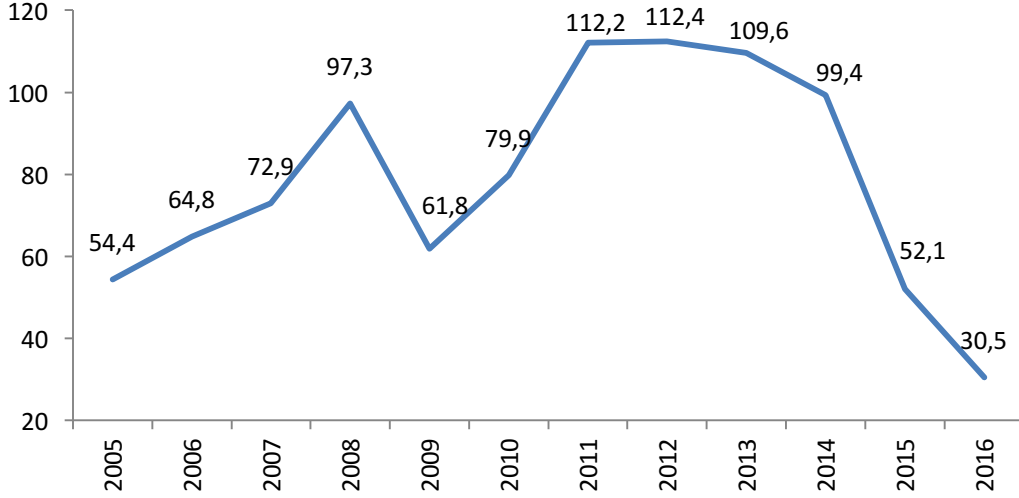

Kaynak: IIF

GT: Gerçekleşme Tahmini T: Tahmin

11. Petrol fiyatlarındaki çöküş, petrol ithalatçısı ülkelerde harcanabilir gelir artışı ve cari denge ile ekonomi üzerinde olumlu bir etki yaratmakla birlikte petrol ihracatçısı ülkeler için büyük gelir kayıplarına yol açarak genel olarak küresel ekonomiyi olumsuz yönde etkilemektedir.

Grafik 6: Petrol Fiyatları* (Brent, dolar)

Kaynak: Bloomberg

(*) Yıl ortalamaları, 2016 verisi 27 Ocak tarihine kadar olan gerçekleşme ortalamasıdır.

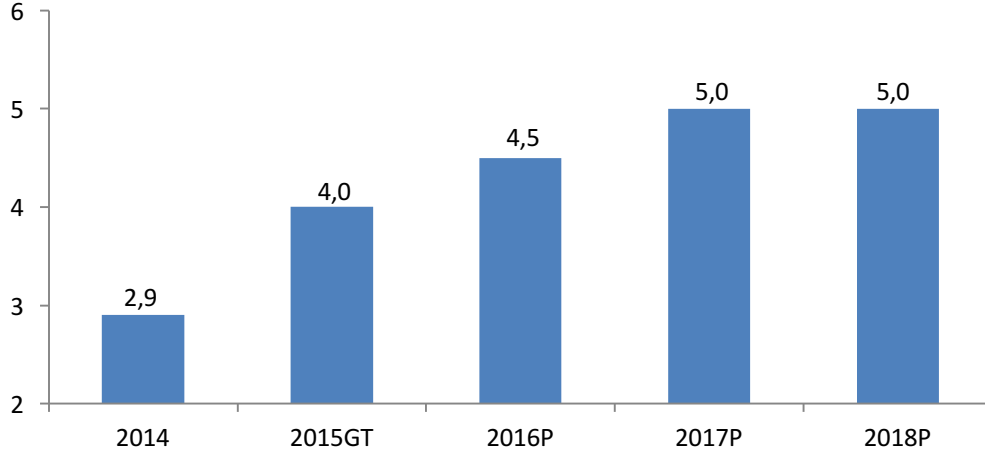
12. İlerleyen dönemde küresel ekonominin en önemli gündem maddeleri Çin ekonomisindeki yavaşlama, düşük seyreden emtia fiyatları ile Fed'in para politikasındaki sıkılaştırma sürecidir. Ayrıca düşük küresel ticaret hacmi, gelişmekte olan ülkelere yönelik sermaye akımlarında yavaşlama ve jeopolitik belirsizlikler de öne çıkan diğer önemli risklerdir.

Türkiye Ekonomisi

Değerli Komisyon Üyeleri,

13. Türkiye ekonomisi 2015 yılının ilk 9 ayında yüzde 3,4 seviyesinde büyümüştür. Bu dönemde büyümeye yurt içi talebin katkısı 4,1 puan, net dış talebin katkısı ise negatif 0,7 puan olmuştur. İktisadi faaliyet kollarına göre, vergi ve sübvansiyon hariç, büyümeye en yüksek katkı 1,3 puan ile hizmetler sektöründen sağlanırken, tarım ve sanayi sektörlerinin katkısı sırasıyla 0,8 puan ve 0,6 puan olarak gerçekleşmiştir.

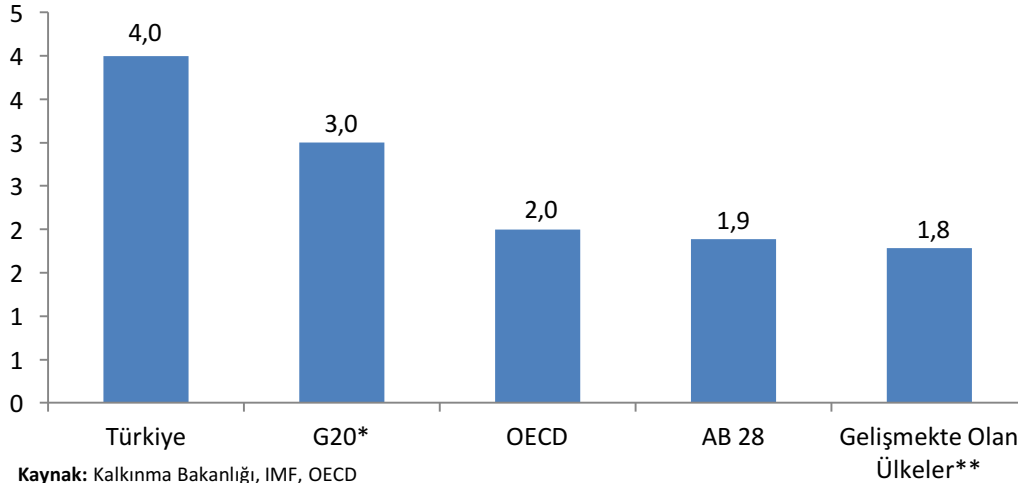
Grafik 7: GSYH Büyümesi (%)

GT: Gerçekleşme Tahmini P: Orta Vadeli Program

14. 2015 yılında Türkiye ekonomisinin küresel ekonomide ve genel seçimler nedeniyle yurt içinde yaşanan belirsizliklere rağmen yüzde 4 civarında büyüdüğünü tahmin ediyoruz. Bu oran Çin ve Hindistan hariç gelişmekte olan ülkelerin ortalama büyümesinin 2 katından fazladır. 2015 yılı büyüme performansı ile Türkiye; G20, OECD ve Avrupa Birliği ülkeleri arasında en hızlı büyüyen 4. ekonomi olacaktır.

Grafik 8: GSYH Büyüme Oranları (2015, %)

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, IMF, OECD

(*) Ağırlıklı ortalama ile hesaplanmıştır

(**) Çin ve Hindistan hariç

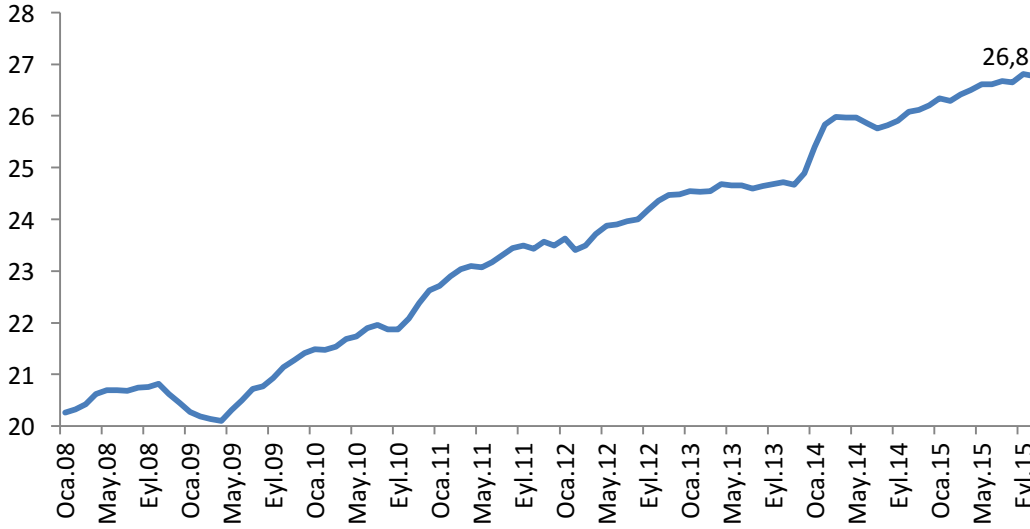
15. 2016 yılında ise siyasi belirsizliklerin ortadan kalkması, gelirler politikası ile yurt içi talepte beklenen canlanma ve en büyük ticaret ortağımız olan AB'de beklenen

ekonomik toparlanma sonucunda büyümenin yüzde 4,5 seviyesine ulaşmasını bekliyoruz.

16. 2017-18 yıllarında yüzde 5'lik büyüme hedefimiz bulunmaktadır. Orta vadeli dönemde büyümeyi destekleyecek unsurlar; üretken alanlara yönelik yatırımlar, artan yurt içi tasarruflar, özel kesim yatırımları ile yapısal reformlardan kaynaklanan verimlilik artışı olacaktır.

17. Türkiye'de kapsayıcı ve istihdam yaratan büyüme eğilimi 2015 yılında da devam etmiştir. Küresel krizden bu yana yaklaşık 7 milyon kişiye, son bir yılda ise 718 bin kişiye ilave istihdam sağladık. Uygulamakta olduğumuz aktif işgücü politikaları ve istihdam teşvikleri sayesinde kadınların ve gençlerin işgücüne katılımı artmaktadır. Ekim ayı itibarıyla işgücüne katılım oranı artarak yüzde 51,6 seviyesine ulaşmıştır. İstihdamdaki artışa rağmen işgücüne yüksek katılım sebebiyle işsizlik oranı yüzde 10'lar seviyesinde seyretmektedir. 2015 yılında yüzde 10,2'ye ulaşacağı öngörülen işsizlik oranının orta vadeli dönem sonunda yüzde 9,6'ya düşmesini bekliyoruz.

Grafik 9: İstihdam (milyon kişi, mevsimsel düzeltilmiş)

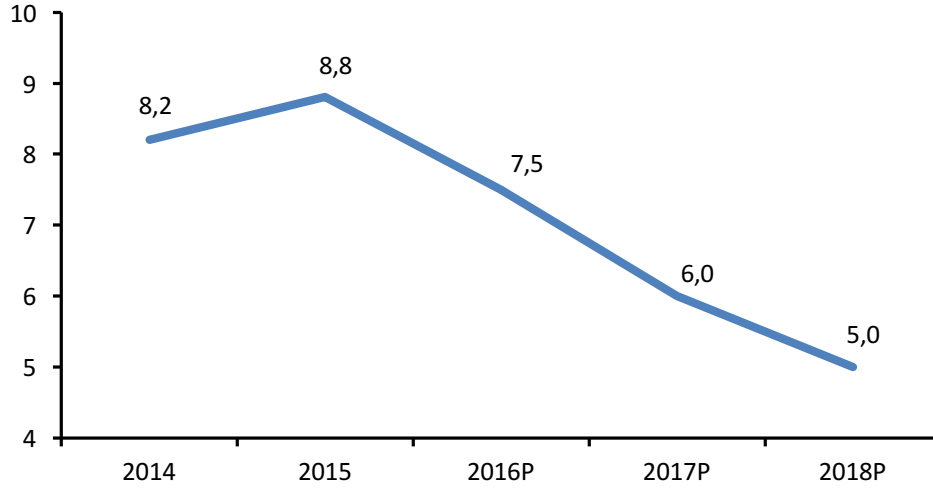

Kaynak: TÜİK

18. Enflasyon, 2015 yılında Türk Lirasında yaşanan değer kaybı ve gıda fiyatlarında kaydedilen yüksek oranlı artış nedeniyle yüzde 8,8 ile hedefin üzerinde artmıştır. Sıkı para ve maliye politikası ile uygulamaya koyacağımız tedbirler sayesinde enflasyonu 2016 yılında yüzde 7,5'e, orta vadede ise yapısal reform uygulamalarının

etkisiyle yüzde 5'e indirmeyi hedefliyoruz. Önümüzdeki dönemde döviz kuru hareketlerinin, ücret gelişmelerinin birikimli etkisinin, gıda fiyatlarındaki seyrin ve başta petrol olmak üzere emtia fiyatlarındaki gelişmelerin enflasyon görünümünde belirleyici olması beklenmektedir.

Grafik 10: Enflasyon Oranı (%)

P: Orta Vadeli Program

Değerli Komisyon Üyeleri,

19. Küresel ticaret hacmindeki zayıf seyir, önde gelen ticaret ortaklarımızda yaşanan politik istikrarsızlıklar ve paritedeki gelişmeler neticesinde 2015 yılı Ocak-Kasım döneminde dolar cinsinden ihracatımız bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 8,4 oranında gerilerken, avro cinsinden yüzde 10,1 artış göstermiştir. Öte yandan aynı dönemde ihracatımız miktar olarak yüzde 1,5 oranında artmıştır. Bu çerçevede 2015 yılında ihracatın 143,9 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesini bekliyoruz. 2016 yılında ihracatın 155,5 milyar dolara ulaşacağını tahmin ediyoruz.

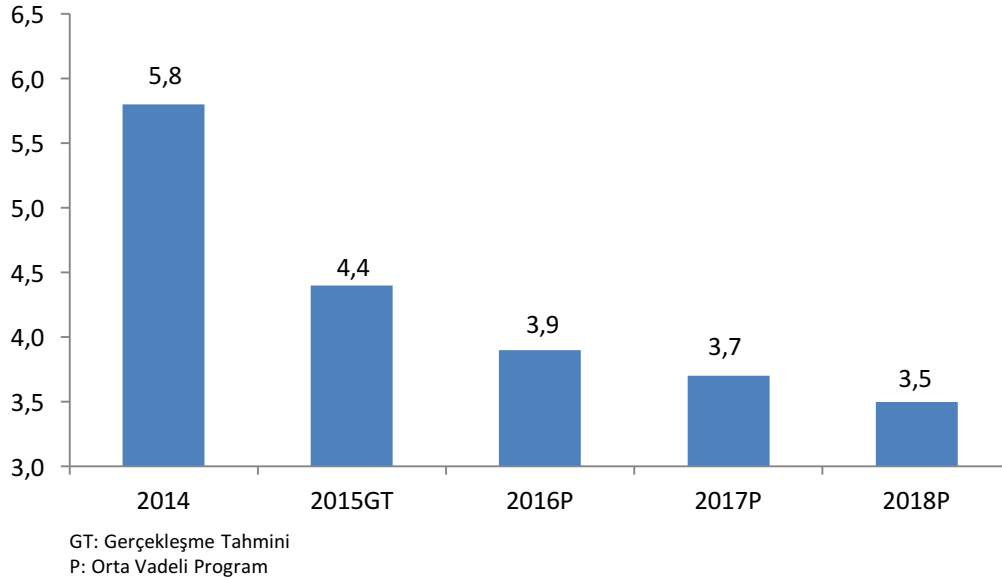
20. İthalat ise uygulanmakta olan makro ihtiyati tedbirler, düşük seyreden petrol fiyatları, döviz kurunda yaşanan değer kaybı ve altın ithalatının daralmasıyla 2015 yılı Ocak-Kasım döneminde yüzde 14,1 oranında gerilemiştir. Toplam ithalatın 2015 yılında 207,1 milyar dolar düzeyine gerileyeceğini tahmin ediyoruz. İthalatın 2016 yılında 210,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesini bekliyoruz.

21. Bu çerçevede geçtiğimiz yıl 84,6 milyar dolar olarak gerçekleşen dış ticaret açığı 2015 yılında 63,1 milyar dolar seviyesine gerileyecektir. 2016 yılında ise açığın 55,2 milyar dolar seviyesinde gerçekleşmesini bekliyoruz.

22. Dış ticaret açığındaki bu olumlu gelişmenin etkisiyle 2015 yılında cari işlemler açığının 2014 yılına göre 14,8 milyar dolar azalarak 31,7 milyar dolara, GSYH'ye oran olarak ise 1,4 puan azalarak yüzde 4,4'e inmesini bekliyoruz.

23. 2016 yılında düşük emtia fiyatlarının etkisiyle cari açığın GSYH'ye oranının yüzde 3,9 olarak gerçekleşmesini bekliyoruz. Orta vadede ise yüksek katma değerli mal ve hizmet ihracatının artırılması, ihracatın ve yurt içi üretimin ithalata olan bağımlılığının azaltılması, uyumlu para, maliye ve gelirler politikaları ile yapısal reformların etkisiyle cari açığın GSYH'ye oranının yüzde 3,5 seviyesine gerileyeceğini öngörüyoruz.

Grafik 11: Cari İşlemler Açığı (% GSYH)

24. 2015 yılında küresel risk iştahındaki azalma nedeniyle gelişmekte olan ülkelerden portföy kaynaklı sermaye çıkışları yaşanmıştır. Bu duruma paralel olarak 2015 yılında Türkiye'ye yönelik kısa vadeli sermaye girişleri 10,4 milyar dolar azalmış, ancak uzun vadeli sermaye girişleri güçlü seyrini sürdürmüştür. Bu dönemde finansman, doğrudan yabancı yatırımlar ile bankaların ve özel sektörün uzun vadeli dış borçlanmaları ile sağlanmıştır.

25. TCMB altın dahil brüt döviz rezervleri 15 Ocak 2016 itibarıyla 111,4 milyar dolar seviyesindedir.

Yapısal Reform Gündemi

Değerli Komisyon Üyeleri,

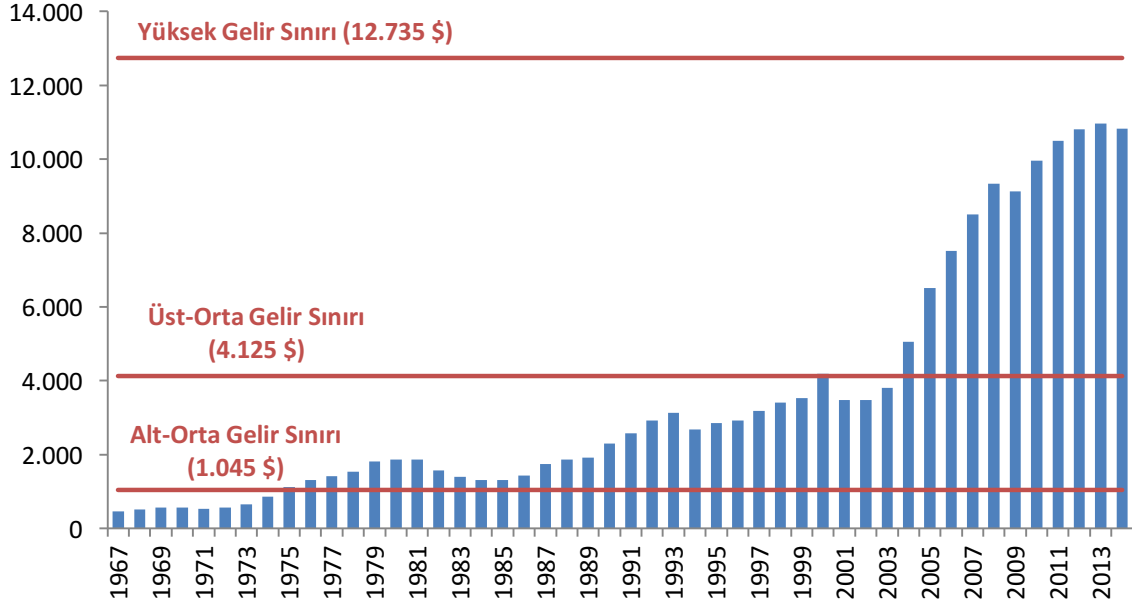
26. 2016-18 dönemini kapsayan OVP, Onuncu Kalkınma Planında belirlediğimiz 25 Öncelikli Dönüşüm Programını uygulama, yapısal reformları etkin bir şekilde hayata geçirme ve izleme süreçlerini içeren önemli bir dönemi kapsamaktadır.

27. Programın temel amaçları enflasyonu düşürmek, cari işlemler açığındaki azalma eğilimini korumak, yapısal reformlara hız vererek büyümeyi istikrarlı ve daha kapsayıcı bir hale getirmektedir. Bu çerçevede yurt içi tasarrufları artırmak, özel yatırımlar yoluyla büyüme yapısını ve sanayide dönüşümü destekleyerek ekonominin rekabet gücünü ve verimlilik seviyesini artırmak temel önceliklerimizdir.

Değerli Milletvekilleri,

28. Hükümetlerimiz döneminde Türkiye, alt-orta gelir ülke grubundan üst-orta gelir grubuna yükselmiştir. Hedefimiz, yüksek gelirli ülkeler arasında yer almaktır.

Grafik 12: Kişi Başına Milli Gelir (\$)

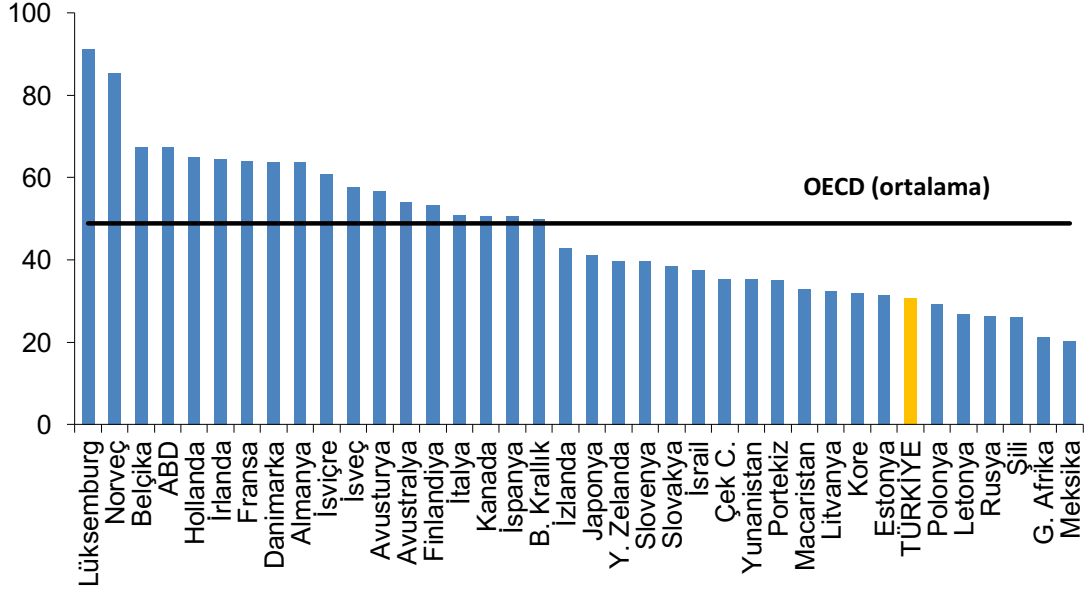
Kaynak: Dünya Bankası, Atlas Metot

29. Bu hedef doğrultusunda yapısal reform gündemimiz üç temel ayaktan oluşmaktadır. Bunlar; 25 öncelikli dönüşüm programında açıkladığımız ve 300'den fazla maddesini uygulamaya geçirdiğimiz yeni nesil mikro reformlar, 64. Hükümet 2016 Yılı Eylem Planında yer alan yapısal makro reformlar ile AB'ye uyum sürecidir.

30. 2016 yılı Eylem Planında yer alan ekonomik reformlarımızın iki temel amacı; güçlü ve sürdürülebilir büyüme için toplam faktör verimliliğini artırmak ve büyümeden toplumun tüm kesimlerinin faydalanmasını diğer bir ifadeyle "kapsayıcı büyüme"yi sağlamaktır.

31. Güçlü ve sürdürülebilir büyümeye giden yolda verimliliği artırmak için var olan işgücü potansiyelimizi en iyi şekilde kullanmalıyız. İşgücü verimliliğini artırmak için eğitim ön koşuldur. Ancak eğitimin yanı sıra becerilerin artırılması ve girişimciliğin özendirilmesi de önem arz etmektedir. Bu amaçla 2016 yılı Eylem Planında eğitime ve işgücü verimliliğine özel önem verdik.

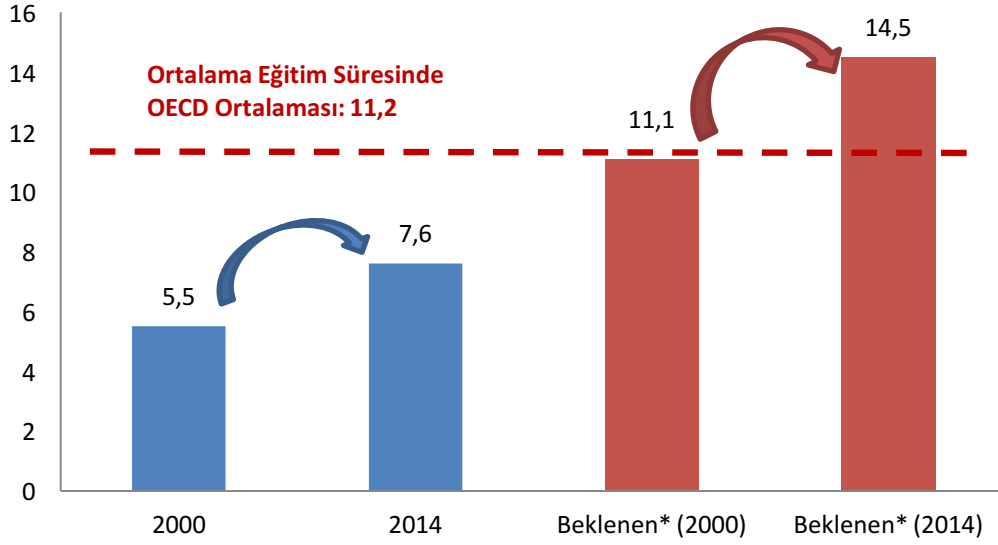
Grafik 13: Verimlilik (Çalışılan saat başına, SAGP \$, 2014)

Kaynak: OECD

32. Bu kapsamda eğitimin niteliğini, işgücü piyasasında beceriyi ve nitelikli istihdamı artırmaya, genç işsizlik oranını düşürmeye, kadınların işgücüne katılım oranını artırmaya ve işgücü piyasasını esnekleştirmeye yönelik adımlar atacağız.

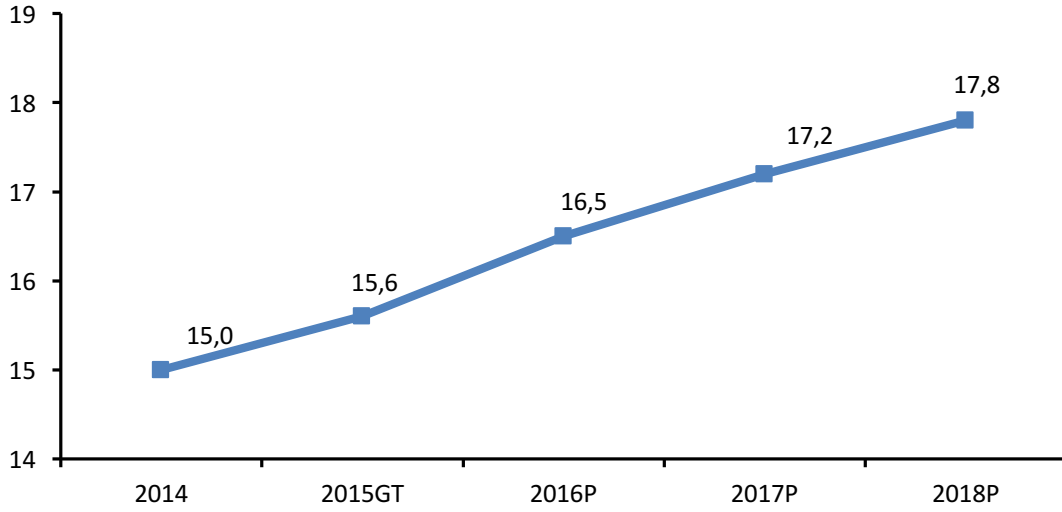
Grafik 14: 25 Yaş Üstü Nüfusun Eğitim Seviyesi (Ortalama Eğitim Süresi, yıl, 25+)

Kaynak: Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı, İnsani Gelişme Raporu (2015)
(* Okula başlama çağındaki çocuklar için beklenen ortalama eğitim süresi.

33. Türkiye’de katma değerli üretimi desteklemek için orta ve üst teknoloji yatırımlarının artması önem arz etmektedir. Diğer taraftan yatırımların yurt içi tasarruflarla finanse edilmesi için tasarrufların artırılmasına yönelik tedbirler alıyoruz. Ulusal ve uluslararası yatırımlar için yatırım ortamının iyileştirilmesi de Programımızın önemli bir parçasını oluşturmuştur.

Grafik 15: Yurt İçi Tasarruf Oranları (%)

GT: Gerçekleşme Tahmini
P: Program

34. Büyümeden toplumun tüm kesimlerinin faydalanması için KOBİ'lerin üretim zincirinde daha etkin rol almalarını sağlayacak ve esnafımızı desteklemeye devam edeceğiz.

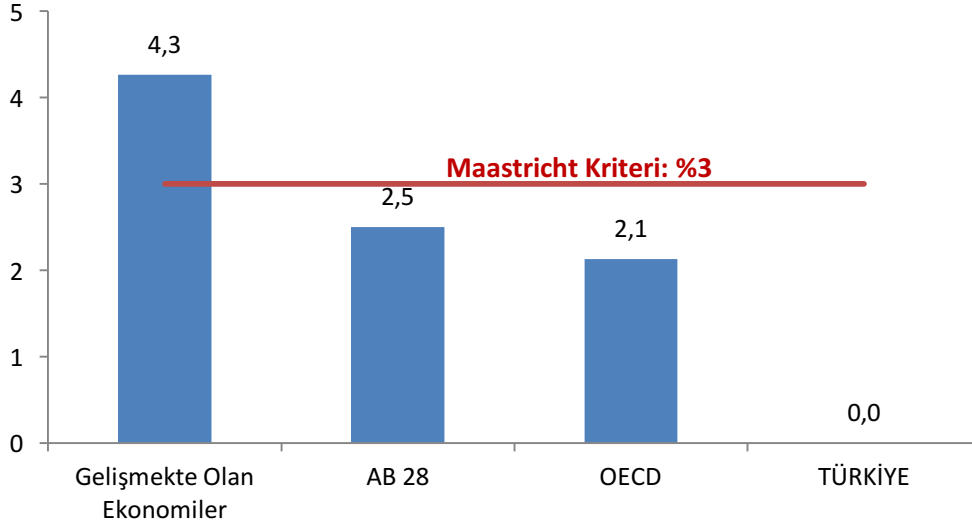
Bütçe ve Kamu Finansmanı

Değerli Komisyon Üyeleri

35. Mali disiplin Hükümetlerimizin en çok önem verdiği hususların başında gelmektedir. Bütçe disiplini; borcun sürdürülebilirliği yanında özel sektör yatırımlarına alan açarak, tasarrufları artırarak, cari açığı kontrol altında tutarak, enflasyonla mücadeleyi ve finansal istikrarı destekleyerek ve yapısal reformlara mali alan sağlayarak büyüme potansiyelimizi yukarı çekecektir.

36. Hükümetlerimiz döneminde elde ettiğimiz bütçe disiplini 2015 yılında da devam etmiştir. 2002 yılında GSYH'ye oran olarak yüzde 10,8 olan genel devlet açığını 2015 yılında sıfırlayacağız. İki genel seçime rağmen elde ettiğimiz bu başarı küresel ölçekte de takdir edilmektedir. Zira 2015 yılında gelişmekte olan ülkelerde bütçe açığının yüzde 4,3, Avrupa Birliğinde yüzde 2,5, OECD'de ise yüzde 2,1 olacağı tahmin edilmektedir.

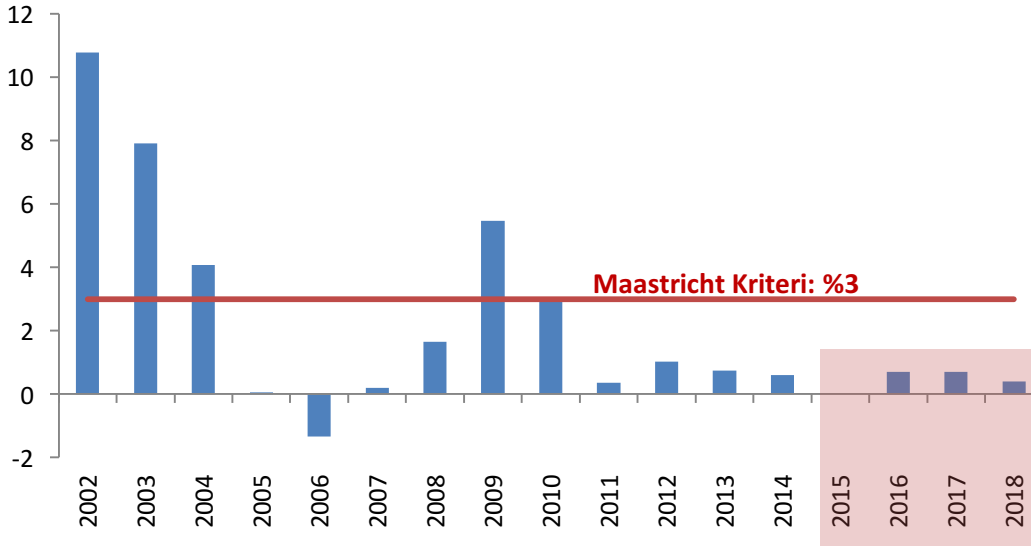
Grafik 16: Genel Devlet Açığı (2015, % GSYH)

Kaynak: IMF, OECD, Kalkınma Bakanlığı

37. Kamu kesimi genel dengesinin 2016 yılında GSYH'ye oran olarak yüzde 0,3 oranında açık vermesini ve program dönemi süresince bu seviyede kalmasını öngörmekteyiz.

Grafik 17: Genel Devlet Açığı (% GSYH)

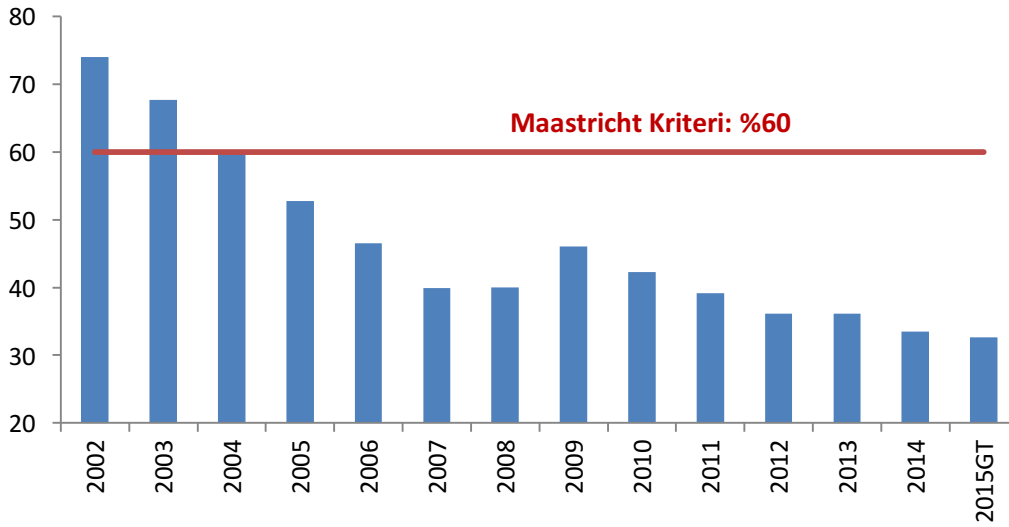

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı

Değerli Komisyon Üyeleri,

38. Uyguladığımız mali disiplin, etkin borçlanma stratejileri ve yüksek ekonomik büyümeyle Hükümetlerimiz döneminde Türkiye'nin kamu borç yükünü 40 puan düşürdük. 2002 yılında yüzde 74 seviyesine çıkmış olan AB tanımlı borç stokunun GSYH'ye oranının 2015 yılında yüzde 32,6'ya gerileyeceğini tahmin ediyoruz. 2015 yılında Türkiye'de borç yükü; gelişmekte olan ülkelerin oldukça altında, AB ve OECD ortalamasının ise üçte biri kadardır. Bu oranı orta vadede yüzde 29,5'e indirmeyi hedefliyoruz.

Grafik 18: AB Tanımlı Genel Yönetim Borç Stoku (% GSYH)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

39. 2002 yılı sonunda yüzde 61,5 düzeyinde gerçekleşen kamu net borcunun GSYH'ye oranı ise yaklaşık 54 puanlık bir düşüşle 2015 yılı üçüncü çeyreğinde yüzde 7,6 seviyesine gerilemiştir. Kamu net borç stokumuz sadece milli gelire oran olarak değil nominal olarak da azalmıştır. Kamu net borcu 2010 yılına göre 174,4 milyar TL azalarak 2015 yılı üçüncü çeyreği itibarıyla 143,4 milyar TL seviyesine gerilemiştir.

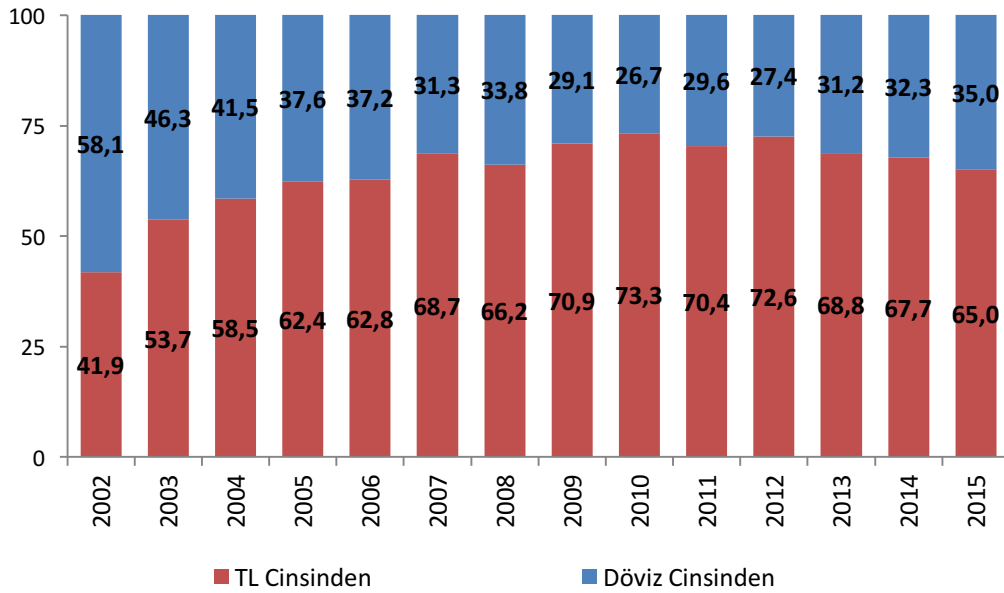
40. Kamunun dış borcu ile döviz cinsi dış varlıklarının netleştirildiği net dış borca bakıldığında ise 2002 yılında 54,1 milyar dolar net dış borcun 2015 yılı üçüncü çeyreğinde 31,6 milyar dolar net dış varlığa döndüğünü görüyoruz.

Değerli Milletvekilleri,

41. Hükümetlerimiz döneminde sadece borç yükünü azaltmakla kalmadık, borcun yapısını da iyileştirdik. 2002 yılından bu yana stratejik ölçütlerle yürüttüğümüz borç yönetiminde, ağırlığı TL ve sabit faizli enstrümanlara verdik, vadeleri uzattık.

42. 2002 yılında merkezi yönetim borç stokunun yüzde 58'i döviz cinsinden iken bu oran 2015 itibarıyla yüzde 35'e düşmüştür. Benzer şekilde değişken faizli senetlerden oluşan borç stoku yüzde 55'ten yüzde 32'ye inmiştir.

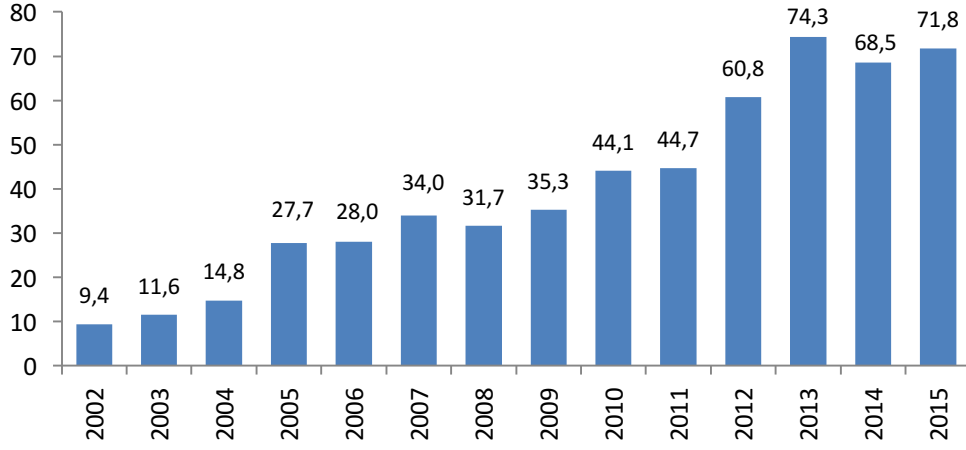
Grafik 19: Merkezi Yönetim Brüt Borç Stoku Döviz Dağılımı (%)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

43. Ayrıca borçlanma vadelerimizi tarihi yüksek seviyelere ulaştırdık. Hükümete geldiğimizde Hazine iç piyasalardan ancak ortalama 9 ay vade ile borçlanabilirken bugün söz konusu vade 72 aya kadar uzamıştır. Dış piyasalarda dolar cinsinden tahvil borçlanmamızın ortalama vadesi ise 7 yıldan 18 yıla yükselmiştir.

Grafik 20: İç Borçlanmanın Ortalama Vadesi (Ay)

Kaynak: Hazine Müsteşarlığı

44. Bu çerçevede uyguladığımız politikalarla borç stokunun makroekonomik şoklara karşı direncini artırdık; kur, faiz ve likidite risklerine karşı olan duyarlılığı önemli ölçüde azalttık.

45. Tüm bu kazanımlar sayesinde borçlanma maliyetlerini önemli ölçüde düşürdük. Sabit getirili TL cinsi iç borçlanmanın ortalama maliyeti 2002 yılında yüzde 62,7'den 2015 yılında yüzde 9,5'e gerilemiştir.

46. Uluslararası uygulamalara paralel olarak, 2012 yılından itibaren 2, 5 ve 10 yıl vadeli TL cinsinden sabit kuponlu gösterge senetlerin düzenli ihracına başladık. İlk defa 2010 yılında iç piyasada ihraç edilmeye başlanan TL cinsinden 10 yıl vadeli sabit faizli ve enflasyona endeksli senet ihraçlarına 2015 yılında da devam ettik.

47. 10 yıl vadeli senetlerin ihraç edilmesiyle uzayan borçlanma vadeleri sayesinde önümüzdeki 3 yıllık dönemde toplam borç itfa tutarımız geçmiş yıllara nazaran oldukça düşük bir seviyede gerçekleşecektir. Bu durum, küresel para politikalarının normalleşme eğilimine gireceği önümüzdeki dönemde borç yönetimimize alan açan önemli bir husustur. Mali disiplin sayesinde azalan borçlanma gereksinimi ve düşük borç itfası sayesinde, kamunun borçlanmasında yaşanan azalış, özel sektör borçlanma araçları piyasasının gelişimine de katkı sağlamaktadır. Bu durum, piyasaların gelişimi ve İstanbul Finans Merkezi projemiz için de önem arz etmektedir.

48. Ayrıca borç yönetimini güçlendirmek ve risk yönetimi için yürüttüğümüz güçlü nakit rezervi politikamız devam etmektedir. Piyasadaki olası talep yönlü dalgalanmalara karşı bir önlem olarak güçlü nakit rezervi oluşturulmuş ve bu sayede piyasalarda meydana gelen kısa süreli dalgalanmaların borçlanma maliyetleri üzerindeki olumsuz etkisi en aza indirilmiştir.

Değerli Komisyon Üyeleri,

49. Yatırımcı tabanının geliştirilmesi ve borçlanma enstrümanlarının çeşitlendirilmesi amaçlarıyla yurt içinde ve yurt dışında kira sertifikası ihracını ilk defa 2012 yılında gerçekleştirmiştik. Bu ihraçlarımıza açıkladığımız yıllık borçlanma stratejimiz çerçevesinde devam ediyoruz. 2012 yılından itibaren yurt içi piyasada gerçekleştirdiğimiz 7 ayrı kira sertifikası ihracı ile toplamda 11,5 milyar TL finansman sağladık. Aynı şekilde yurt dışı piyasadaki şimdiye kadar gerçekleştirdiğimiz 3 ayrı kira sertifikası ihracı ile 3,7 milyar dolar tutarında finansman sağladık. Bu ihraçlarımızı düzenli yaparak enstrüman çeşitliliğini arttırmaya yönelik çalışmalara devam edeceğiz. Son olarak, yatırımcı tabanımızı geliştirebilmek, sigortacılık sektörünün gelişimine katkıda bulunmak ve kurumsal yatırımcılarca ihtiyaç duyulan enstrüman çeşitliliğini sağlayabilmek amacıyla 2015 yılı Aralık ayında Enflasyona Endeksli Anüite Tahvilin yatırımcı kılavuzunu kamuoyu ile paylaştık.

Hazine Müsteşarlığı Bütçesi

Sayın Başkan,

Değerli Komisyon Üyeleri,

50. Hazine Müsteşarlığına 2015 yılı için 68,4 milyar TL ödenek tahsis edilmiş olup bu ödenek yapılan aktarmalarla 70,8 milyar düzeyine ulaşmıştır. 2015 yılı bütçesinde 53 milyar TL faiz ödemeleri için kullanılmıştır.

51. Hazine Müsteşarlığı 2016 yılı bütçesi için teklif edilen ödenek tutarı 73,2 milyar TL'dir. Söz konusu tutarın 56 milyar TL'lik kısmının faiz ödemeleri için kullanılması öngörülmektedir.

52. Hazine Müsteşarlığının 2016 yılı bütçe teklifinde yer alan, 8,7 milyar TL cari transferler ödeneğinin 4,9 milyar TL'si KİT'lere yapılacak görev zararı ödemeleri ve kamu sermayeli bankalara yapılacak gelir kaybı ödemelerinden, 3,1 milyar TL'si Bireysel Emeklilik Sistemi Devlet Katkısı ödemelerinden ve 560,1 milyon TL'si ise yurt dışına yapılan transferlerden oluşmaktadır.

53. Müsteşarlığın bütçesindeki toplam 7,3 milyar TL tutarındaki borç verme ödeneğinin 6,4 milyar TL'si KİT'lere sermaye ödemelerinden, 908 milyon TL'si KKTC'ye kullanılacak kredilerden, 25,4 milyon TL'si üst fonlara, 61,6 milyon TL'si ise Kredi Garanti Fonuna yapılacak aktarımlardan kaynaklanmaktadır.

54. Sermaye transferlerinde yer alan 350 milyon TL tutarındaki ödeneğin tamamı KKTC'ye yatırım harcamaları için aktarılacaktır.

55. Mal ve hizmet alım giderlerinde yer alan 637 milyon TL tutarındaki ödeneğin 500 milyon TL'lik kısmı borçlanma genel giderlerinden, 104,6 milyon TL'si ise Darphane ve Damga Matbaası Genel Müdürlüğü'nün alımlarından oluşmaktadır.

Dış Finansman

Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Üyeleri,

56. 2015 yılında Hazine Finansman Programı çerçevesinde uluslararası sermaye piyasalarından 3 milyar dolar tutarında dış finansman sağladık.

57. 2016 yılında piyasa koşullarının uygunluğu çerçevesinde geleneksel dolar ve avro ile kira sertifikası ve Japon yeni cinsinden tahvil ihraçları vasıtasıyla toplamda 4,5 milyar dolara kadar dış finansman sağlamayı planlıyoruz.

58. 2016 Mali Yılı Bütçe Kanununda garantili imkan ve dış borcun ikrazı limitini, öngörülen kredi taleplerini, garanti ve ikraz sağlanması planlanan kuruluşların risk profillerini ve 2016 yılında yapılması planlanan yatırım projelerini dikkate alarak 4 milyar dolar olarak belirledik.

59. Hazine Müsteşarlığı yurt dışından sağladığı krediler ile tahsis, ikraz ve garanti yöntemlerini kullanarak altyapı projelerine finansman imkanı sunmakta ve KOBİ'lerin finansmana erişimini kolaylaştırmaktadır. 2015 yılında gerçekleştirilen projeler için yurt

dışı kaynaklardan toplam 3,2 milyar dolar tutarında finansman sağladık. Bu tutarın 2,7 milyar dolarlık kısmını garantili ve ikrazlı krediler oluşturmaktadır. Bu dönemde finansman sağlanan önemli projeler arasında Yenilenebilir Enerji ve Enerji Verimliliği Projesi, Sağlık Sisteminin Güçlendirilmesi ve Desteklenmesi Projesi ile Tapu ve Kadastro Modernizasyonu Projesi Ek Finansmanı bulunmaktadır. 2015 yılına ilişkin Garantili ve ikrazlı proje portföyü reel sektörün uygun koşullu finansmana erişimi için sağlanan ve kamu ile yatırım bankaları aracılığı ile özel sektöre kullanılan kredileri içermektedir.

60. 2015 yılında, Avrupa Yatırım Bankasından, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerinin azaltılmasına yönelik Orman ve Su İşleri Bakanlığınca yürütülmekte olan orman rehabilitasyonu, erozyon kontrolü ve ağaçlandırma faaliyetlerinin desteklenmesi amacıyla 120 milyon avro tutarında; Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından yürütülen bilimsel araştırma ve geliştirme faaliyetlerinin desteklenmesine yönelik olarak ise 200 milyon avro tutarında olmak üzere toplamda 320 milyon avro tutarında finansman sağladık.

61. Hazine Müsteşarlığı, Genel Bütçe kapsamındaki kamu idareleri ile Özel Bütçeli idareler tarafından Kamu Özel İşbirliği (KÖİ) modeli ile gerçekleştirilen belirli kamu altyapı projeleri için borç üstlenim taahhüdü sağlamaktadır. KÖİ projelerine ilişkin sözleşmelerin feshi ve tesisin kamuya devri halinde gündeme gelen Borç Üstleniminin yasal altyapısı, 9 Mart 2013 tarihinde yürürlüğe giren 6428 sayılı Kanun ile yeknesak bir yapıya kavuşturulmuştur. Bu kanunun uygulamasına ilişkin usul ve esaslar "Hazine Müsteşarlığı Tarafından Gerçekleştirilecek Borç Üstlenimi Hakkında Yönetmelik" ile düzenlenmiş ve 19 Nisan 2014 tarihinde yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

62. Bu kapsamda, Hazine Müsteşarlığı tarafından Borç Üstlenimi taahhüdü verilebilecek projeler için asgari yatırım tutarı belirlenmiştir. Asgari yatırım tutarının Yap-İşlet-Devret modeli ile yapımı planlanan projeler için 1 milyar TL; Yap-Kirala-Devret modeli ile gerçekleştirilmesi öngörülen eğitim ve sağlık projeleri için ise 500 milyon TL olması gerekmektedir.

63. Bugüne kadar Avrasya Tüneli Projesi için 960 milyon dolar, Gebze-Orhangazi-Izmir Otoyolu Projesi için yaklaşık 5 milyar dolar ve Kuzey Marmara Otoyolu

Projesi 3. Köprü Kesimi için yaklaşık 2,3 milyar dolar tutarında borç üstlenim anlaşması imzaladık.

64. Ayrıca Hazine Müsteşarlığınca ilgili mali yıl içinde taahhüt edilebilecek borç üstlenim tutarının üst limite tabi olması ve bu limitin Merkezi Yönetim Bütçe Kanunu ile belirlenmesini hükme bağladık. Söz konusu üst limit 2015 mali yılı itibarıyla 3 milyar dolar olup, 2016 mali yılı için de limiti aynı düzeyde tutmayı öngörüyoruz.

65. Avrupa Birliği ile mali işbirliğimiz devam etmektedir. 2007-13 dönemi için Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı (IPA) kapsamında Türkiye'ye tahsis edilen Fon tutarı 4,8 milyar avrodur. 31 Aralık 2015 tarihi itibarıyla, bu tutarın 3,6 milyar avroluk kısmı sözleşmeye bağlanmış ve 2,8 milyar avroluk kısmı harcanmıştır. Söz konusu fonlar "Geçiş Dönemi Yardımı ve Kurumsal Yapılanma", "Sınır Ötesi İşbirliği", "Bölgesel Kalkınma", "İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi" ve "Kırsal Kalkınma" alanlarındaki proje ve programların gerçekleştirilmesi için kullanılmaktadır.

66. Katılım Öncesi Mali İşbirliği çerçevesinde, 2014-20 döneminde Türkiye'ye tahsis edilen fon tutarı ise 4,4 milyar avrodur. Yeni dönemdeki fonlar, "Avrupa Birliğine Üyelik için Reformlar", "Sosyo-ekonomik ve Bölgesel Kalkınma", "İstihdam, Sosyal Politikalar, Eğitim, Cinsiyet Eşitliğinin Teşviki ve İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi" ve "Tarım ve Kırsal Kalkınma" alanlarında kullanılacaktır.

67. Ülkemizin güçlenen uluslararası rolüyle paralel olarak son yıllarda kalkınma yardımları alanında görünürlüğümüz oldukça artmıştır. Resmi kalkınma yardımlarımız 2014 yılında 3,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu rakam 2013 yılına kıyasla yüzde 9'luk bir artışı göstermektedir. Türkiye'nin 2014 yılına ait resmi kalkınma yardımları içerisinde Hazine Müsteşarlığı tarafından sağlanan kalkınma yardımlarının tutarı ise 247 milyon dolardır.

68. Ülkemiz ile KKTC arasında 2013-2015 dönemindeki ekonomik-mali ilişkilerin düzenlenmesi ve KKTC'de uygulanmakta olan "Sürdürülebilir Ekonomiye Geçiş Programı"nın desteklenmesine ilişkin 4 Aralık 2012 tarihli Protokol kapsamında 2,6 milyar TL ve "KKTC'ye Su Götürme Projesi" kapsamında 1,1 milyar TL olmak üzere toplamda 3,7 milyar TL KKTC'ye transfer edilmiştir.

Uluslararası Kuruluşlarla İlişkiler

Değerli Milletvekilleri,

69. Ülkemizin uluslararası kuruluşlardaki ve platformlardaki etkinliği giderek artmaktadır. Hepinizin bildiği üzere, 1 Kasım 2014 tarihi itibarıyla Uluslararası Para Fonu'nun yönetim yapısı içerisinde daha fazla rol üstlenmeye başladık. Ülkemiz, tarihinde ilk defa Uluslararası Para Fonunun yönetiminde İcra Direktörlüğü düzeyinde doğrudan temsil edilmektedir. Diğer taraftan, 2010 yılında üzerinde uzlaşılan kapsamlı kota ve yönetim reformunun hayata geçmesine yönelik olarak, G20 Dönem Başkanı olarak geçtiğimiz yıl önemli çabalar sarf etmiştik. Ülkemiz açısından önemli sonuçlar doğuracak olan bu reformun yürürlüğe girmesine yönelik çabalarımızın meyvesini nihayet almaya başladık. Söz konusu reform paketi, ABD Kongresinin geçtiğimiz Aralık ayındaki onayının ardından Fonun gerekli işlemleri tamamlaması ile birlikte 26 Ocak 2016 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu reform kapsamındaki kota artışı için gerekli ödemeyi önümüzdeki ay içerisinde gerçekleştireceğiz. Bu ödeme ile birlikte ülkemizin IMF nezdindeki kotası yaklaşık 1,5 milyar SDR'den 4,7 milyar SDR'ye, oy gücü ise yüzde 0,61'den yüzde 0,95'e yükselecektir. Böylelikle ülkemiz Fonun en yüksek kotalı 20 üyesinden biri haline gelecektir.

70. Geçtiğimiz yıl G20 Dönem Başkanlığını üstlendik. Yıl boyunca ülkemizde gerçekleştirilen çok sayıda toplantıda küresel ekonomik gündeme ilişkin konuların etkili bir şekilde tartışılmasına öncülük ettik. "Kapsayıcılık", "uygulama" ve "yatırımlar" temel kavramları çerçevesinde, küresel ekonomi, yatırım, finansal düzenlemeler, kalkınma, istihdam ve enerji gibi birçok önemli alanda politikalar geliştirdik. Yıl boyunca gerçekleştirdiğimiz verimli çalışmalarını ele aldığımız Antalya Liderler Zirvesine de 15-16 Kasım 2015 tarihlerinde başarılı bir şekilde ev sahipliği yaptık. G20 ülkelerinin Liderleri, Zirvede küresel barış ve istikrarın sağlanması için terörizmle mücadele konusunda güçlü bir duruş ortaya koymuşlardır. Öte yandan, bu önemli Zirve hem ülkemizin hem de Antalya şehrimizin tarihi ve kültürel açıdan tanıtılmasına da vesile olmuştur.

71. Uluslararası ve bölgesel kalkınma bankaları ile olan ilişkilerimiz başarılı bir şekilde sürdürülmektedir. Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası ile ilişkilerimiz güçlenmiş ve Türkiye ilk kez en çok kredi kullanan ülke konumuna yükselmiştir. Ayrıca, Banka diğer

Orta Asya operasyonlarını İstanbul Ofisi üzerinden yürütmeye başlamıştır. Ülkemiz öncülüğünde kurulmuş olan Karadeniz Ticaret ve Kalkınma Bankası ve Ekonomik İşbirliği Ticaret ve Kalkınma Bankasının yönetimlerinde üstlendiğimiz pozisyonlar aracılığıyla bu bankaların faaliyetlerinin etkinleştirilmesi ve bölge ekonomilerine katkılarının artırılmasına çalışmaktayız.

72. Öte yandan, ülkemizin uluslararası donör profili bölgesel kalkınma bankaları kapsamında güçlenmektedir. Afrika Kalkınma Bankası ile Fonu ve Asya Kalkınma Bankası ile Fonuna yaptığımız sermaye katkılarıyla bölge kalkınmasına desteğimiz devam etmektedir.

Kamu İktisadi Teşebbüsleri

Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Üyeleri,

Değerli Milletvekilleri,

73. Hazine Müsteşarlığının pay sahipliği fonksiyonunu icra ettiği kamu iktisadi teşebbüslerinin (KİT) karlılık, verimlilik ve kurumsal yönetim ilkelerine uygun olarak işletilmesi temel hedefimizdir. Bu amaçla KİT'lerde yetkilendirmeyi, hesap verebilirliği, şeffaflığı, karar alma süreçlerinde etkinliği ve performansa dayalı yönetimi esas alan stratejik yönetim anlayışının yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalarımız devam etmektedir.

74. KİT'lerin tüm işletmecilik politikaları, stratejik planlar ile genel yatırım ve finansman kararlarında öngörülen hedeflere ulaşacak şekilde belirlenmekte ve bu işletmecilik politikalarının etkin bir şekilde uygulanması için gerekli tedbirleri almaktayız.

64. Hükümet Programında da yer aldığı üzere önümüzdeki dönemde kamu sermayeli kuruluşların uluslararası alanda kabul görmüş kurumsal yönetim ilkeleriyle uyumlu bir şekilde faaliyet göstermelerine imkan tanıyacak bir altyapının oluşturulmasına yönelik mevzuat düzenlemesi yapacağız.

75. KİT'lerde yönetim ve denetim sistemlerinin iyileştirilmesi hedefi kapsamında uluslararası standartlara uygun iç denetim birimleri oluşturulması ve iç kontrol sistemlerinin geliştirilmesi için gerekli adımlar atılmış olup, 2016 yılında da sürecin

devamlılığı için gerekli tedbirler alınacaktır. Bu kapsamda, “KİT’lerin 2014 Yılına İlişkin Genel Yatırım ve Finansman Programı Hakkında Karar” ile KİT’lerin iç denetim birimi kurması zorunlu hale getirilmiş olup, 2015 ve 2016 yıllarına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararlarında iç kontrol sisteminin geliştirilmesi sürecinin sağlıklı bir şekilde yürütülebilmesi için gerekli düzenlemelere yer verilmiştir.

76. Diğer taraftan, yeni Türk Ticaret Kanunu uyarınca yayımlanan “Bağımsız Denetime Tabi Olacak Şirketlerin Belirlenmesine Dair Karar” hükümlerine göre, KİT’ler ve bağlı ortaklıkların tamamı 2015 yılından itibaren bağımsız denetime tabi kılınmıştır. KİT’lerin, bağımsız denetim sürecinin etkin yürütülebilmesini teminen gerekli tedbirleri alması ve Türkiye Muhasebe Standartları ile uyumlu finansal raporlama yapma hususunda gerekli kurumsal altyapıyı oluşturması beklenmektedir.

77. KİT istihdamının rasyonelleştirilmesi ve KİT’lerin nitelikli personel ihtiyacının karşılanması amacıyla da çalışmalar devam etmektedir. Bu çerçevede, KİT’ler bir önceki yıl ayrılan personel sayısının tamamı kadar personeli açıktan ve naklen atama usulü ile istihdam edebilecektir. Ayrıca bir önceki yıl ayrılan personel sayısının yüzde 10’u kadar personeli de, özelleştirme uygulamaları nedeniyle Devlet Personel Başkanlığına bildirilen nakle tabi personelden atayabilecektir. KİT’ler, yeni tesis ve işletme birimleri kurması durumunda ilave personel istihdamı yapabileceklerdir.

Değerli Milletvekilleri,

78. Hazine Müsteşarlığı, kamu pay sahipliğinin gerektirdiği işlemleri yerine getirmek üzere portföyünde yer alan bazı KİT’lerin yatırım ve diğer finansman ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla sermaye transferi gerçekleştirmektedir. Ayrıca KİT’lere sosyal, bölgesel ve sektörel amaçlarla verilen görevler nedeniyle oluşan bedeller Hazine Müsteşarlığı bütçesinden karşılanmaktadır.

79. KİT’lere yapılan sermaye transferi tutarı 2015 yılında 5,9 milyar TL olarak gerçekleşmiş olup 2016 yılında ise 6,1 milyar TL olmasını programladık.

80. 2015 yılında 2,2 milyar TL olarak gerçekleşen KİT’lere yapılan görev zararı ödemesinin 2016 yılında yaklaşık 2 milyar TL olmasını öngörüyoruz. Görev zararı ödemeleri ağırlıklı olarak Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO), Türkiye Kömür İşletmeleri Kurumu (TKİ) ve Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demiryollarına (TCDD) yapılmaktadır.

81. Hazine Müsteşarlığı, kamu sermayeli işletmeler, iştirakler ve kamu sermayeli bankalardan elde edilecek temettü ve bakiye kar gelirlerinin takip ve tahsilat işlemlerini gerçekleştirmektedir. Bu çerçevede, 2015 yılında kamu sermayeli işletmeler, iştirakler ve kamu sermayeli bankalardan elde edilen temettü ve bakiye kar geliri 7,9 milyar TL, KİT'lerden elde edilen hasılat payı ise 652 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında kamu sermayeli işletmeler, iştirakler ve kamu sermayeli bankalardan elde edilecek temettü geliri ve bakiye karın 7,4 milyar TL, KİT'lerden elde edilecek hasılat payının ise 681 milyon TL olacağı öngörülmektedir.

Çiftçi, Esnaf ve KOBİ'lere Sağlanan Destekler

Değerli Milletvekilleri,

82. Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatifleri tarafından çiftçilerimize ve tarımsal üreticilere konularına göre yüzde 0 ile yüzde 8,25 arasında değişen faiz oranları ile sübvansiyonlu kredi kullanıyoruz. 2015 yılında Ziraat Bankasınca kullanılan düşük faizli kredi bakiyesi 26,9 milyar TL'ye, Tarım Kredi Kooperatiflerince kullanılan düşük faizli kredi bakiyesi ise yaklaşık 4,2 milyar TL'ye ulaşmış; uygulamadan yaklaşık 954 bin üretici faydalanmıştır. 2015 yılında ülke genelinde meydana gelen muhtelif afetlerden etkilenen üreticilerin Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerine olan düşük faizli tarımsal kredi borçları bir yıl süreyle ertelenmiştir. Çiftçilerimize düşük faizli kredi kullandırımı nedeniyle oluşan gelir kayıplarının karşılanması amacıyla yapılan ödeme tutarı 2015 yılında 1,36 milyar TL'dir. Bu amaçla 2016 yılında 1,74 milyar TL ödenek öngörülmektedir.

83. Esnaf ve sanatkarlarımızın desteklenmesi amacıyla, Halk Bankası tarafından yüzde 0 ile yüzde 5 arasında değişen faiz oranları ile sübvansiyonlu kredi kullanıyoruz. 2015 yılsonu itibarıyla bu kapsamda kullanılan esnaf kredilerinin bakiyesi 15,9 milyar TL'ye ulaşmış olup bu krediden faydalanan esnaf sayısı 158 bindir. Bu kapsamda oluşan gelir kayıplarının karşılanması amacıyla 2015 yılında yapılan ödeme tutarı 690,4 milyon TL'dir. Bu amaçla 2016 yılında 1,1 milyar TL ödenek ayrılmaktadır.

Değerli Milletvekilleri,

84. KOBİ'lerin finansmana erişimini artırmak amacıyla taşınırların teminat olarak kullanılmasının önündeki engelleri kaldıracak düzenlemeleri bu yıl tamamlayacağız. Böylece, taşınır varlıklara ilişkin bir taşınır sicili sistemi kurulacak, mahkeme dışı icra yollarının önündeki engeller kaldırılacak ve taşınırlara ilişkin mevcut parçalı yapı tek bir yapı altında birleştirilecektir. Bu yasal düzenlemeler sonrasında 5 yıl içerisinde KOBİ'lere sağlanacak kredi hacminin yaklaşık 200 milyar TL artacağını öngörüyoruz.

85. 2013 yılında yürürlüğe giren ve erken aşama girişim şirketlerinin finansmana erişiminin kolaylaştırılmasını hedefleyen Bireysel Katılım Sermayesi Sistemi (Melek Yatırımcılık) kapsamında 2016 yılı Ocak ayı itibarıyla ülkemizde 347 yatırımcı melek yatırımcı lisansı almış ve 13 adet Melek Yatırım Ağı akredite edilmiştir. Melek yatırımların hacminde de son dönemde önemli artış sağlanmıştır.

86. Ayrıca yatırımların artırılması amacıyla girişim sermayesi fonlarına finansman sağlayacak Üst Fonlara Kaynak Aktarımına ilişkin genel esas ve usulleri belirleyen Bakanlar Kurulu Kararı 2014 yılı Mart ayında yürürlüğe girmiştir.

87. Bu düzenleme ile melek yatırımcılardan başlamak üzere girişimcilere sağlanan finansman zincirinin önemli bir halkası olan girişim sermayesi fonlarına bir üst fon aracılığıyla kaynak aktarılarak erken ve büyüme aşamasındaki yenilikçi ve teknoloji odaklı girişimlerin finansman ihtiyaçlarının karşılanması ve girişim sermayesi fonlarının ülkemizde yaygınlaşması mümkün olacaktır. Ayrıca girişim sermayesi fonlarından faydalanan girişimlerimiz daha profesyonel bir yapıya kavuşacak, bu kapsamda finansmana erişim ve tecrübe yetersizliği konularında önemli ilerleme kaydedilecektir.

88. Üst fonlara kaynak aktarımına ilişkin Bakanlar Kurulu Kararı (BKK) uyarınca, Hazine Müsteşarlığı tarafından 500 milyon TL tutarında bir kaynağın 2018 yılına kadar üst fonlara aktarılması öngörülmektedir. Bu kapsamda Hazine Müsteşarlığı söz konusu kaynağın 250 milyon TL'sinin kullanılmasına yönelik olarak bir duyuruya çıkmıştır. Avrupa Yatırım Fonu (EIF) tarafından kurulacak 200 milyon avro büyüklüğündeki fona Hazine Müsteşarlığının 60 milyon avro tutarında taahhütte bulunmasına yönelik protokol yürürlüğe girmiştir. KOBİ A.Ş. tarafından kurulacak 150 milyon TL büyüklüğündeki fona ise 50 milyon TL aktarılmasını öngören protokol görüşmeleri sonuçlanmak üzeredir. Söz

konusu taahhütlerin en az 1 milyar avroluk yatırım hacmi yaratarak girişim sermayesi yatırımlarında önemli bir etki oluşturmalarını bekliyoruz.

89. Önümüzdeki dönemde BKK uyarınca yaklaşık 250 milyon TL'lik ilave bir kaynağın da ilerleyen yıllarda sisteme aktarılmasıyla birlikte toplam yatırım hacminin en az 2 milyar avroya yaklaşması beklenmektedir.

90. Diğer yandan 2009 yılında yapılan düzenlemeyle uygulamaya başlanan Hazine destekli kefalet sistemi kapsamında reel sektör, Kredi Garanti Fonu üzerinden desteklenmeye devam edilmektedir. Bu kapsamda, bugüne kadar yaklaşık 7 bin 500 firmanın finansmana erişimi kolaylaştırılarak, 4,9 milyar TL tutarındaki krediye kefalet desteği sağlanmıştır. KOBİ'lerimize Hazinemizin desteği 2016 yılında da devam edecektir.

91. Konut Edindirme Yardımı (KEY) kapsamında hak sahiplerine ödemeler 2008 yılı Temmuz ayı itibarıyla başlamış olup halen devam etmektedir. Uygulamanın başlangıcından 2015 yılı sonuna kadar olan dönemde yaklaşık 8 milyon hak sahibine 3,5 milyar TL'lik ödeme yapılmıştır. Diğer taraftan, kalan hak sahiplerine ödeme yapılması için en son liste, 29 Eylül 2014 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır. 2014 yılı başında gerçekleştirilen mevzuat değişikliği ile yapılan ilanlar sonucunda hak sahipleri tarafından talep edilmeyen alacakların Resmi Gazetede yayımlanan son ilan tarihinden itibaren beş yıl daha talep edilebilmesi imkanı getirilerek, alacakları zaman aşımına uğramış hak sahiplerinin mağduriyetleri giderilmiştir. Bu çerçevede, hak sahipleri en son 29 Eylül 2019 tarihine kadar KEY ödemelerini alabileceklerdir.

Sigortacılık Sektörü ve Bireysel Emeklilik Sistemi

Değerli Milletvekilleri

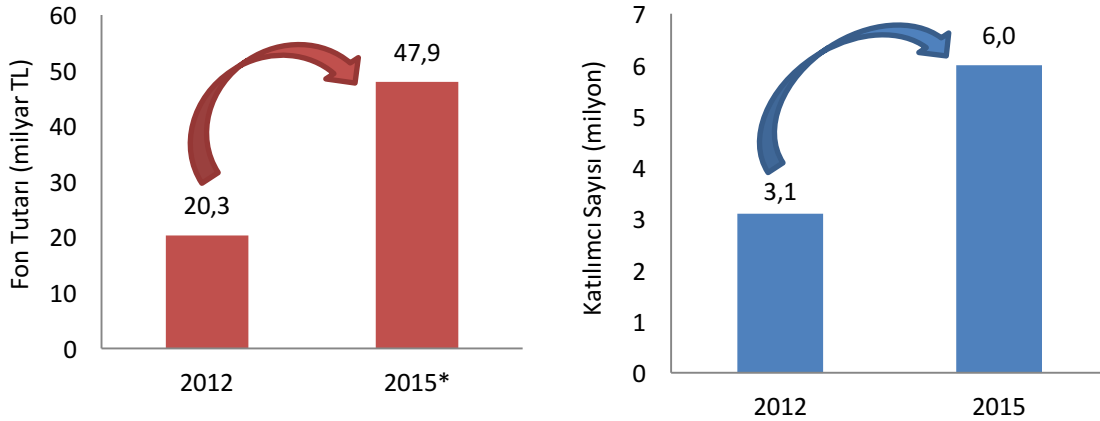
92. Hazine Müsteşarlığının gözetim ve denetiminde faaliyet gösteren sigortacılık sektöründe, halen, 60 sigorta şirketi, 1 reasürans şirketi, 124 broker, 15 bin 376 acente, 35 bin 960 bireysel emeklilik aracısı, 3 bin 433 sigorta eksper ve 127 sicile kayıtlı aktüer faaliyet göstermektedir.

93. Mali sistemin önemli bileşenlerinden biri olan sigortacılık ve özel emeklilik sektörleri, 2015 yılı içerisinde de büyümeye devam etmiştir. Sigortacılıkta 2015 yılında prim üretimi, 2014 yılına göre yüzde 19 artış göstermiştir. 2016 yılı sonunda prim üretiminin yüzde 10 civarında artması ve 34,1'ye ulaşması tahmin edilmektedir.

94. Yurt içi tasarrufların artırılması ve vadelerin uzatılması ile vatandaşlarımıza emeklilik döneminde ilave gelir sağlanması amacıyla uygulamaya konulan “devlet katkısı” teşviki, bireysel emeklilik sistemine ivme sağlamıştır. Oto-katılım uygulamasına ve fiil ehliyetine sahip olmayan kişilerin de bankacılıkta olduğu gibi veli ve vasileri aracılığı ile bireysel emeklilik sistemine katılabilmesine yönelik çalışmalarımız devam etmektedir.

95. Bireysel emeklilik sisteminde 2013 yılı başında yaklaşık 3 milyon kişi olan katılımcı sayısı 2015 sonunda iki katına çıkarak 6 milyon kişiye ulaşmış, sistemdeki fon büyüklüğü ise aynı dönemde yaklaşık 20 milyar TL'den 48 milyar TL seviyesine çıkmıştır. Yine, 2015 yılında, katılımcılar tarafından ödenen katkı paylarına karşılık olarak, katılımcılara yaklaşık 2 milyar 425 milyon TL devlet katkısı ödemesi yapılmıştır. Bu katkılar, sistemde kalınan süreye bağlı olarak hak edilmekte ve brüt asgari ücretle sınırlı bulunmaktadır.

Grafik 21: Bireysel Emeklilik Sistemine İlişkin Büyüklükler

Kaynak: Emeklilik Gözetim Merkezi
(*) Devlet katkısı dahildir.

96. Diğer taraftan, sistemden emeklilik hakkı kazanacak katılımcı sayısının hızla artmasıyla birlikte, birikimlerin düzenli maaş ödemeleri şeklinde sunulmasına imkan

tanıyan yıllık gelir sigortası ürünlerinin önümüzdeki yıllarda hızla gelişmesi beklenmektedir.

97. Bu kapsamda, kişilerin bireysel emeklilik sisteminden ve diğer kaynaklardan sağladığı birikimleri karşılığında ömür boyu veya belirli bir süre için düzenli maaş ödemesi yapmayı öngören yıllık gelir sigortalarına ilişkin faaliyetlerin düzenlenmesi, denetlenmesi ve gözetimine ilişkin usul ve esasları belirleyen Yıllık Gelir Sigortaları Yönetmeliğini 2015 yılında yayımladık.

98. 2012 yılında çıkarılan Afet Sigortaları Kanunu ile Zorunlu Deprem Sigortası kontrolü uygulaması daha etkin bir hale getirilmiştir. Kanunun yürürlüğe girdiği tarih olan Ağustos 2012'de 4 milyon olan sigortalı konut sayısı 20 Ocak 2016 tarihi itibarıyla yaklaşık yüzde 83'lük artışla 7 milyon 250 bin seviyesini aşmış bulunmaktadır.

99. Devlet destekli tarım sigortalarında 2015 sonu itibarıyla toplam poliçe sayısı 1 milyon 375 bine, sağlanan teminat tutarı ise 18,4 milyar TL'ye ulaşmıştır. Bu veriler geçen yılın aynı dönemine göre toplam poliçe sayısında yüzde 27, sağlanan teminat tutarında ise yüzde 32 büyümeye işaret etmektedir. 2006-2015 yılları arasında sistemden sigortalı çiftçilerimize toplam 2 milyar 336 milyon TL tutarında tazminat ödemesi yapılmıştır. 2015 yılı içerisinde ülkemizin çeşitli bölgelerinde yaşanan doğal afetler nedeniyle sigortalı çiftçilerimize ödenen tazminat tutarı 693 milyon TL olmuştur.

100. Hazine Müsteşarlığı güvenilir, istikrarlı ve etkin bir sigorta ve bireysel emeklilik sektörü oluşturmak ve bu sektörlerin gelişimini sağlamak amacıyla gözetim ve denetim faaliyetlerini risk odaklı bir yaklaşımla sürdürmektedir.

101. Sigortacılık sektöründe risk odaklı ve ileriye yönelik bir sermaye yeterlilik ve erken uyarı sistemi ile stres testi modeline ilişkin geliştirilen sistemin uygulanmasına yönelik yazılım çalışmaları tamamlanmış olup, yeni sistemin 2016 yılında kullanılmaya başlanması planlanmaktadır.

102. Sektörün etkin işleyişi ile sigortalıların hak ve menfaatlerinin korunması amacıyla piyasa disiplininin sağlanması ve risk odaklı yaklaşıma ilişkin denetim rehberleri hazırlanarak kamuoyuna açılmıştır.

Finansal Piyasalar ve Finansal İstikrar Komitesi

Değerli Milletvekilleri

103. Küresel ve yerel sistemik risklerin izlenmesi ve ekonomimize olası etkilerini azaltacak tedbirlerin alınması önem arz etmektedir. Ülkemiz finansal sisteminin güçlü olmasının en önemli nedenlerinden biri bu risklere karşı alınacak tedbirlerin finansal sistemdeki düzenleyici ve denetleyici kurumlarımızın etkin bir işbirliği ve eşgüdümü içerisinde hayata geçirilmesidir.

104. Başkanlığını yürüttüğüm Finansal İstikrar Komitesi bu işbirliğinin ve etkin çalışmanın gerçekleştirilmesindeki en önemli üst düzey platformdur. Komite 2015 yılında 5 kez toplanmıştır. Toplantılarda, yurt içi ve yurt dışı ekonomik ve finansal gelişmeler değerlendirilmiş ve bu çerçevede finansal istikrarı güçlendirici tüm mikro ve makro ihtiyati tedbirler zamanında ve bütüncül bir yaklaşımla üye kurumlarımızca hayata geçirilmiştir. Özellikle kredi büyümesinin sağlıklı bir yörüngeye oturtulması ve verimli alanlara yönlendirilmesi konusunda kurumlarımızca alınan makro ihtiyati tedbirler olumlu sonuçlar vermiştir. 2015 yılında yapılan toplantılarda finansal istikrar perspektifiyle değerlendirilen bazı konu başlıkları şunlardır:

- Küresel ve yerel sistemik riskler ile risklere karşı alınabilecek mikro ve makro ihtiyati tedbirler
- Bankacılık ve sigortacılık sektörlerinin uluslararası standartlara uyumundaki ilerlemeler
- Makro ihtiyati tedbirlerin değerlendirilmesi
- Borcun gelire uyumuna yönelik politika araçları
- Borçlanmada uzun vadeyi teşvik edebilecek politikalar
- Finansal erişimin kolaylaştırılması
- Finansal eğitim ve finansal tüketicinin korunması eylem planları gelişmeleri
- Tasarrufları artırıcı politikalar.

105. Finansal İstikrar Komitesi, finansal işbirliği ve eşgüdümü güçlendirerek, ülkemizin makro ve finansal istikrarına önemli katkılar sağlamaya devam edecektir.

Değerli Milletvekilleri,

106. Kamu sermayeli bankalar tarafından katılım bankası kurulmasına yönelik çalışmalar sonucu T.C. Ziraat Bankası A.Ş. ile bankanın iştirakleri olan diğer kurucu ortaklar tarafından Türkiye’de 300 milyon dolar karşılığı Türk Lirası sermayeli katılım bankası kurulmuştur. 29 Mayıs 2015 tarihi itibarıyla resmi olarak faaliyetlerine başlayan Bankanın halen 22 adet şubesi mevcut olup toplam 458 personeli bulunmaktadır.

107. Bunun yanı sıra İslam Kalkınma Bankasından Hazine Geri Ödeme Garantisi altında sağlanan dış finansman ile Vakıflar Genel Müdürlüğü tarafından Vakıf Katılım Bankası Anonim Şirketi kurulmuştur. Banka, İstanbul Ticaret Sicil Müdürlüğü tarafından 25 Haziran 2015 tarihinde tescil ve ilan edilmiştir.

108. Onuncu Kalkınma Planı ile birlikte Hükümet programımızda da vurguladığımız faizsiz finans sisteminin daha hızlı ve istikrarlı bir şekilde geliştirilmesi için önemli adımlar atmaya devam etmekteyiz. Finansal sektörü geliştirici ve finansal istikrarı güçlendirici bir perspektifle üst düzey bir koordinasyonun sağlanması kritik öneme sahiptir. Bu çerçevede, 15.12.2015 tarihli ve 29563 sayılı Resmî Gazetede yayımlanan 2015/17 nolu Başbakanlık Genelgesi ile “Faizsiz Finans Koordinasyon Kurulu” oluşturulmuştur. Söz konusu Kurulun çalışmaları, İstanbul’un küresel finans merkezlerinden biri olması vizyonuna katkı sağlayacaktır.

Plan ve Bütçe Komisyonunun Değerli Üyeleri,

109. Finansal İstikrar Kurulunun (FSB) karar alma mekanizmalarında ülke temsilimizi artırma çabalarımız sonucunda sahip olduğumuz sandalye sayısı birden ikiye çıkarılmıştır. 2015 yılının Mart ayında oybirliğiyle alınan karar çerçevesinde, Hazine Müsteşarlığı, TCMB ile birlikte FSB Genel Kurulunda ülkemizi temsil etmeye başlamıştır.

110. Ayrıca Hazine Müsteşarlığı, G20 Dönem Başkanlığımız çerçevesinde 2 yıldır yer aldığımız FSB’nin Yönlendirme Komitesinde 2016 yılında da ülkemizi temsil etmeye devam edecektir. Bununla birlikte, Hazine Müsteşarlığı ve TCMB, FSB üyesi olmayan ülkelerle iletişim platformlarında etkin olarak yer almaktadır. Bu çerçevede, ülkemiz, MENA bölgesi grubunda Suudi Arabistan ile birlikte dönüşümlü başkanlık faaliyetlerini yerine getirmektedir. Bununla birlikte, FSB üyesi olan gelişmekte olan ülkeler forumunda etkili roller üstlenmektedir.

111. Ülkemiz, 2015 yılında FSB'nin üye ülkelerinin finansal sistemlerinin mercek altına alındığı emsal değerlendirme sürecinden geçmiştir. Söz konusu değerlendirmede ülkemizin makro ihtiyati politika çerçevesi ve banka çözümlene rejimi ele alınmış ve hazırlanan rapor Kasım ayında yayımlanmıştır.

112. Hazine Müsteşarlığı koordinasyonunda Finansal İstikrar Komitesi üyeleri tarafından hazırlanan "Finansal Erişim, Finansal Eğitim ve Finansal Tüketicinin Korunması Stratejisi ve Eylem Planları"na ilişkin bugüne kadar 14 eylem tamamlanmıştır. Diğer eylemlerin tamamlanmasına yönelik çalışmalar, belirlenen takvim içerisinde kamu ve özel sektörden paydaşların katılımı ile devam etmektedir. Finansal tüketicilerin finansal konularda daha bilgili ve etkin karar almalarına yönelik eylemlerin, orta ve uzun vadede ülkemiz tasarruflarının artırılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

113. İslam İşbirliği Teşkilatı Ekonomik ve Ticari İşbirliği Daimi Komitesi (İSEDAK) üyesi ülkeler arasında bilgi ve tecrübe paylaşımını temin etmek ve ülkeler arasında finansal işbirliğinin derinleştirilmesini sağlamak üzere kurulan Finansal İşbirliği Çalışma Grubu faaliyetlerine ilişkin Hazine Müsteşarlığı önemli katkılar sağlamaya devam etmektedir. 2015 yılı içinde gerçekleştirilen toplantılarda, bankacılık gözetimi ve perakende ödeme sistemleri alanlarında ülkemiz tecrübeleri diğer üye ülkelerle paylaşılmıştır.

114. Hazine Müsteşarlığı Türk Parası Kıymetini Koruma Hakkında 32 sayılı Kararda ve ilgili Tebliğlerde, uluslararası standartlara uyumu artıracak, uygulamada karşılaşılan sorunları giderecek ve mali sektörün gelişmesini destekleyecek düzenlemeler yapmaktadır. Bu kapsamda ilgili tüm mevzuat gözden geçirilmekte ve güncelleme çalışmalarına devam edilmektedir.

115. Hazine Müsteşarlığı yurt dışına yapılan yatırımları uluslararası kabul görmüş yöntemlere göre izlemekte ve kamuoyuna duyurmaktadır. 2014 yılı yurt dışı doğrudan yatırımların sermaye ve borç pozisyonundan oluşan toplam stok değeri 39,6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Bu tutarın 33,9 milyar doları sermaye pozisyonundan, 5,6 milyar doları ise borç pozisyonundan oluşmaktadır. 2015 yılı Ocak-Kasım döneminde ise 4,7 milyar dolar tutarında sermaye ihracı gerçekleşmiştir.

116. Diğer taraftan Türkiye genelinde döviz bürosu olarak bilinen 744 yetkili müessese ve 70 şube faaliyet göstermektedir. Yetkili müesseseler tarafından 2014 yılında toplam 168,3 milyar dolar tutarında döviz işlemi gerçekleştirilmiştir.

Devlet Destekleri

Değerli Milletvekilleri

117. Devlet Destekleri Bilgi Sistemi ülkemizde devlet destekleri alanında sınıflandırılabilir ve analize elverişli sayısal verinin bir araya getirilmesi için kurulmuştur. Bu Sistem politika yapıcıları ile karar alıcılara devlet desteklerine yönelik bilgi sağlayacaktır. Sisteme veri aktarımı 2015 yılında başlanmış olup, esnek bir raporlama altyapısı tesis edilmiştir.

118. Devlet Destekleri Bilgi Sisteminden alınacak raporlar vasıtası ile destek uygulamalarının coğrafi, sektörel, kurum bazında, hedefine ve destek tedbirine göre dağılımının bütüncül bir çerçevede izlenmesine ilişkin teknik çalışmalar tamamlanmıştır. Destek uygulamalarını yürüten kurum ve kuruluşlara desteklerinin etkinliğini belirlemek için yapacakları çalışmalarda ihtiyaç duyabilecekleri bir kısım temel veri girdi olarak temin edilebilmektedir. Bu sayede, desteklerin kamuya maliyeti topluca değerlendirilebilecek, desteklerin etki analizlerinin yapılması ve sistemde etkinlik odaklı iyileştirmeler daha rasyonel gerekçelere dayalı olarak yapılabilir hale gelecektir.

Sayın Başkan,

Plan ve Bütçe Komisyonunun Saygıdeğer Üyeleri,

Değerli Basın Mensupları,

119. Sözlerime son verirken yapacağınız katkılar için sizlere teşekkür ediyor, 2016 Mali Yılı Bütçesinin ve bugün görüşülecek kurum bütçelerinin memleketimize hayırlı olmasını diliyorum ve hepinize saygılarımı sunuyorum.